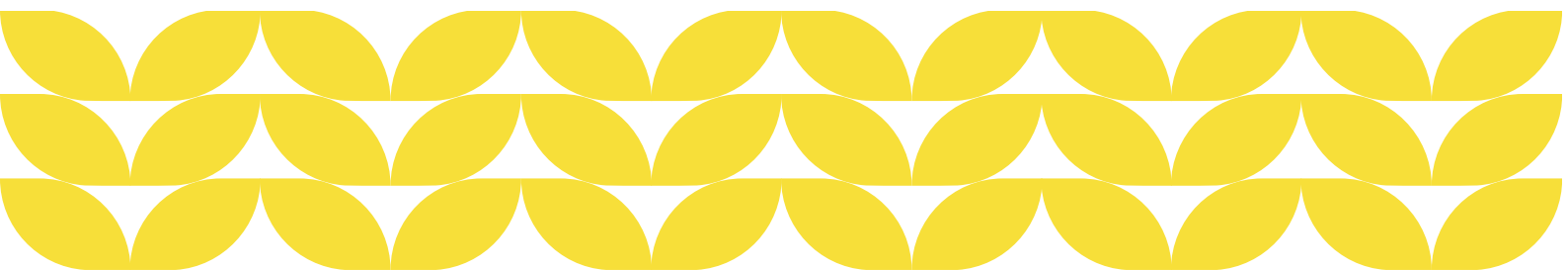

Arviointikertomus vuodelta 2020

Järvenpään kaupunki, Tarkastuslautakunta

Palvelualueiden vastineet

Sisällys

Arviointikertomus vuodelta 2020	1
Järvenpään kaupunki, Tarkastuslautakunta	1
1. Puheenjohtajan katsaus	3
2. Arvioinnin lähtökohdat	5
2.1. Vuoden 2019 havaintojen käsittely	5
2.2. Kaupungin strategiset tavoitteet	6
2.3. Kokoonpano ja esteellisyydet 2020	6
3. Vuoden 2020 talouden analyysi	8
3.1. Keusote.....	8
3.2. Kriisikuntakriteerit	9
4. Strategisten tavoitteiden toteutuminen palvelualuekohtaisesti	12
4.1. Konsernipalvelut.....	12
4.2. Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue	20
4.3. Hyvinvoinnin palvelualue.....	21
4.4. Kaupunkikehityksen palvelualue	29
4.4.1. Järvenpään Vesi.....	33
5. Henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä Henkilöstökertomus	35
6. Katsaus ylikunnallisiin toimijoihin	36
7. Arviointikertomuksen käsittelyprosessi ja tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle	37
8. Vakuudeksi	38

1. Puheenjohtajan katsaus

Nelivuotinen valtuustokausi on päättymässä ja samalla myös tämän tarkastuslautakunnan toimintakausi. Arviointitoimintaa olemme toteuttaneet tutkimalla päättyneen vuoden toimintaa ja vertaamalla sitä valtuuston hyväksymän strategian mukaisiin tavoitteisiin; onko toteutunut ohjelma vienyt meitä lähemmäs tavoitteita? Tämä on ollut hieman haastavaa, sillä toiminnan raportointi ei noudata strategian logiikkaa ja viimeisimpänä koronavuosi on hidastanut tai muuttanut suuresti vuoden 2020 toimintaa. Osa palvelualueiden toiminnasta raportoidaan toimintakertomuksen sijaan esim. hyvinvointisuunnitelman tai resurssiviisauden raportoinnissa.

Epäkiitollisimpana tehtävänä lautakunta on joutunut useita kertoja peräänkuuluttamaan sidonnaisuusilmoitusten täyttämistä. Sidonnaisuusilmoituksen tekeminen on kuntalaisissa määritelty velvollisuus mm. Kaupunkikehityslautakunnan jäsenille ja varajäsenille, johtaville viranhaltijoille, kaupunginhallituksen jäsenille ja valtuutetuille sekä lautakuntien puheenjohtajille. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on käsitellä sille toimitetut ilmoitukset ja raportoida niistä valtuustolle. Lautakunnan tehtäviin ei ole kirjattu näiden lakisäätteisten ilmoitusten pyytämistä luottamushenkilöiltä. Toivommekin, että uusia luottamushenkilöitä ohjeistetaan palauttamaan sidonnaisuusilmoitukset samalla kertaa henkilötietoilmoitusten kanssa.

Lautakunnan työskentely on pitkälti luottamuksellista vuorovaikutusta kaupungin eri toimintojen ja viranhaltijoiden kanssa. Valtuustokauden aluksi kiersimme tutustumassa kokouksien yhteydessä eri toimijoihin ja kaupungin toimipisteisiin. Jotta lautakunta saisi käsityksen asioista, joihin tulee tarttua arviointitoiminnassa, on kaupungin toiminnan, päätöksenteon ja näiden historiankin tunteminen keskeistä. Jatkuvuus tehostaa ja parantaa arviointitoimintaa. Teemme myös tiivistä yhteistyötä tilintarkastajan ja sisäisen tarkastajan kanssa. Näin varmistamme, että emme tee päällekkäistä arviointityötä ja toisaalta voimme varmistaa, että tarvittaessa arviointi tulee toteutetuksi.

Kuva Tero Moilanen, Tervanokan uimakopit talvella

Toiminnassamme olemme erityisesti nostaneet esiin tarvetta parantaa kuntalaisten osallisuutta ja tiedonsaantioikeutta. Kuten olemme monesti aiemmin todenneet, osallisuudeksi ei riitä se, että on järjestetty tilaisuuksia, vaan kuntalaisilta tulleen palautteen pitäisi myös vaikuttaa hankkeiden toteutukseen ja raportointiin. Samoin tiedonsaanniksi ei riitä, että tieto on piilotettu jonnekin kirjaamon kätköihin tai pöytäkirjojen liitteiden joukkoon. Järvenpääläiset tarvitsevat tietoa heitä koskevista asioista selkokielellä, oikea-aikaisesti ja saavutettavasti. Ilokseni voin todeta, että kaupungin viestintä on kehittynyt valtuustokauden aikana merkittävästi, vaikka parannettavaakin toki löytyy. Mielestäni huomiota ansaitsee myös se seikka, että viestintä ei ole ainoastaan viestintäyksikön vastuulla, vaan se koskee kaikkia palvelualueita ja myös luottamushenkilöitä. Samoin silmiinpistävästi huomaa, että Kaupunkikehityksen palvelualueella resurssiviisaus ja osallisuus on otettu vakavasti osaksi perustoimintaa, kun muiden palvelualueiden raportointi (ja kenties myös toiminta) on ollut niukempaa.

Jos päätöksenteko onkin aina tiimityötä, niin samaa on sanottava arviointitoiminnasta. Haluan kiittää lämpimästi kaupungin viranhaltijoita, jotka ovat auttaneet meitä pääsemään sinuiksi tarkasteltavien asioiden kanssa ja auttaneet meitä ymmärtämään asioiden taustoja ja tavoitteita. Minulla on ollut etuoikeus johtaa ammattitaitoisen, sitoutuneen ja innostuneen tarkastuslautakunnan toimintaa ja haluan kiittää lämpimästi kaikkia lautakunnan jäseniä hedelmällisestä ja innostavasta yhteistyöstä.

Järvenpäässä 25.5.2021

Heini Liimatainen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Kaupunginvaltuutettu (Vas)

2. Arvioinnin lähtökohdat

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

1. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
2. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
3. arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
4. huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
5. valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
6. valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

2.1. Vuoden 2019 havaintojen käsittely

Konsernipalveluiden vastineet

- Tilinpäätöksessä todetaan, että “hallintohenkilöstön osaamiskartoituksen edellytyksiä on rakennettu ja osaamiskartoitusmenetelmän valinnassa on edetty”. Lautakunnan näkemyksen mukaan mittari ei ole toteutunut edes osittain, koska varsinaista osaamiskartoitusta ei ole aloitettu. Osaamiskartoituksen järjestelmä ja menetelmä on valittu, sen käyttö on aloitettu Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueella ja arviointitoiminnassa on hyvä seurata osaamiskartoitusten etenemistä ja niistä saatavaa tietoa.
- Osallisuuden lisäämisessä kaupungin toimintaan on edistytty koronavuoden haasteista huolimatta. Osallistuvan budjetoinnin ideaa hyödynnettiin Juhlavuosi 2021 hankkeessa, mihin saatiin yli 2000 ääntä reilulle 40 idealle. Tarkastuslautakunta pitää hanketta hyvänä starttina, mutta osallistuvan budjetoinnin tulisi olla laajempi kokonaisuus, kuin vain tapa jakaa tapahtumatukea.
- Lautakunta kiirehti omistajapolitiikan ja konserniohjeen valmistelua. Asia oli valmistelussa vuosina 2019 ja 2020. Kaupunginhallitus on palauttanut konserniohjeen uudelleen valmisteluun tammikuussa 2021.
- Tarkastuslautakunta suositteli sisäisen tarkastajan rekrytoimista pikimmiten, kun Keravan kanssa yhteisen tarkastajan sopimus purettiin Keravan toimesta vuoden 2019 syksyllä. Sisäisen tarkastajan rekrytoinnissa ei onnistuttu vuoden 2020 aikana ja joulukuussa 2020 kaupunginjohtajan päätöksellä sisäisen tarkastajan resurssi päätettiin ostaa BDO:lta. Asiaa käsitellään laajemmin kappaleessa 4.1 Konsernipalvelut.
- Tarkastuslautakunnan näkemystä kaupungin nimeäminen yhteisöhallitusten jäsenten osaamista ja kokemusta käsitellään erikseen kappaleessa Konsernipalvelut.

Kaupunkikehityksen palvelualue

Svengin yritysalueella on ollut kysyntää tonteista, mutta koronapandemian vuoksi sijoittajien ja yritysten suunnitelmat ovat odotustilassa. Kaupungin yritystonttivarannon näkökulmasta on tärkeää, että yritystontteja on riittävästi tarjolla myös vuosiksi eteenpäin. Toisaalta Lepola IV-alueen odotettua nopeampi eteneminen vuonna 2020 on lisännyt maanmyyntituloja, mikä vahvistaa sitä, että tämän tyyppisten tulojen kehitystä on äärimmäisen vaikea arvioida ennakkoon. Siksi talouden tasapainottamista maanmyyntituloilla ei voida tehdä ilman kohtalaisen suurta riskiä. Maanmyyntituloja budjetoitaessa on perusteltua olla varovainen toteuman suhteen.

- Tarkastuslautakunta pyysi lisäselvitystä korjausvelasta ja sen kehityksestä. Korjausvelkaa käsitellään erikseen kappaleessa Kaupunkikehityksen palvelualue.

Hyvinvoinnin palvelualue

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman toteutumisesta olisi syytä kirjata myös palvelualueen toimintakertomukseen. Päättyvän vuoden toiminnan raportointi seuraavan vuoden joulukuun valtuustossa ei tue oikea-aikaista poliittista keskustelua, ohjausta eikä päätöksentekoa.

2.2. Kaupungin strategiset tavoitteet

Kuntalain 14 ja 37 §:ien mukaan kunnalla on oltava strategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategia on valtuuston keskeisin väline kunnan johtamisessa. Strategia mm. ohjaa talousarvion ja taloussuunnitelman laatimista. Strategia tulisi päivittää kerran valtuustokaudessa ja toteutuneen toiminnan strategian mukaisuuden arvioiminen on yksi tarkastuslautakunnan lakisääteisiä tehtäviä.

Strategiassa tulee määritellä kaupungin visio, arvot ja strategiset painopistealueet. Painopistealueiden tulee sisältää strategiset tavoitteet, joille annetaan lähtö- ja tavoitetasot. Näitä strategisia tavoitteita toteutetaan valtuuston vuosittain asettamalla sitovilla tavoitteilla ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan asetetuilla mittareilla.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt tulevaisuuskuvan ja strategiset päämäärät 10.6.2019. Tavoitteet on hyväksytty talousarvion käsittelyn yhteydessä ja niiden tavoiteaikatauluja on koronan takia korjattu 7.9.2020. Korona on kuitenkin edelleen viivästyttänyt monen tavoitteen toteutumista. Strategiaan liittyviä mittareita on tarkoitus päivittää vuoden 2022 talousarvion yhteydessä.

2.3. Kokoonpano ja esteellisyydet 2020

Jäsen	Valtuustoryhmä	Varajäsen
Heini Liimatainen, pj	VAS	Sanna Kerminen
Kaija Tuuri, vpj	SDP	Pasi Koskinen
Ari Åberg	KOK	Pentti Suhonen
Mirja Vakkuri	KOK	Marita Virkki

Satu Haaparanta	SDP	Arja Eriksson
Jarmo Mäkinen	SDP	Asko Viitala
Tommi Vainikainen	J:pää Plus	Arvi Kekäläinen
Tuula Piensoho	VIHR	Tanja Vauhkonen
Risto Salovaara	VIHR	Tuomas Käyhkö 25.5.2020 asti Ossi Vähäsarja 25.5.-26.10.2020 Lauri Nurro 26.10.2020 alkaen
Antti Taavila	PS	Raimo Hämäläinen
Päivi Haapala	KESK	Birgitta Vuorela

Arviointikertomuksen laadinnan yhteydessä on todettu seuraavat esteellisyydet:

Risto Salovaara Kiinteistö Oy Järvenpään Terveystalon, Järvenpään Pysäköinti Oy:n ja Kiinteistö Oy Terveyskeskuskampuksen Pysäköinti 1:n hallituksen jäsen.

Satu Haaparanta Hyvo-lautakunnan jäsen

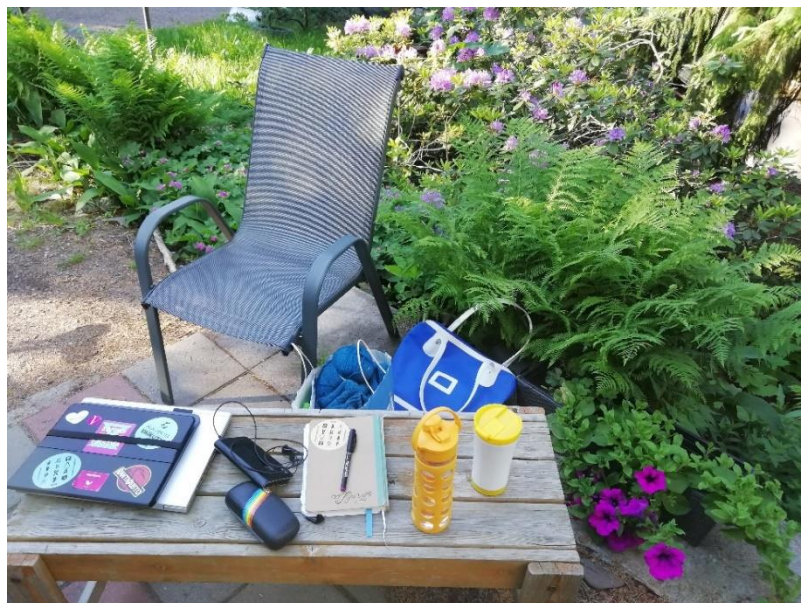
Jarmo Mäkinen Hyvo-lautakunnan varajäsen

Kaija Tuuri Järvenpään Mestariasunnot Oy:n hallituksen jäsen,

Tommi Vainikainen Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen valtuuskunnan varajäsen

Päivi Haapala, Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen johtokunnan jäsen

Esteelliset jäsenet eivät ole osallistuneet kyseistä aihetta koskevan arviointiosion tekstien hyväksymiseen.

Kuva Heini Liimatainen, etäkokous puutarhassa

3. Vuoden 2020 talouden analyysi

Koronapandemian johdosta vuosi 2020 oli kuntataloudessa erittäin haastava, niin Järvenpäässä kuin muissakin kunnissa. Valtio helpotti kuntien talousahdinkoa jakamalla kunnille huomattavia koronakompensaatioita ja harkinnanvaraisia valtionapuja. Järvenpää sai nk. Koronakompensaatioina viime vuonna n. 13 miljoonaa euroa sekä harkinnanvaraista valtionapua n. 2 milj. Koronasta johtuen Järvenpään kaupunki menetti maksu- ja verotuloja. Toisaalta korona aiheutti myös lisämenoja.

Tarkkoja laskelmia siitä, mikä vaikutus koronalla oli esim. verotulojen arvioitua pienempään kertymään, on mahdotonta esittää. Koronavaikutusten nettovaikutus (kompensaatiot + avustukset - lisämenot sekä tulomenetykset) on kaupungin taholta arvioitu n. miljoona euroa positiiviseksi.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan nettovaikutus on ollut kaupungin kannalta suurempi, koska lautakunta arvioi, että korona ei ole vaikuttanut verotulojen vähentymiseen niin paljon, kuin on kaupungin oma arvio (-4,2 milj. €). Itse asiassa toimintakertomuksessakin todetaan, että järvenpääläisissä yrityksissä ei tehty lomautuksia suuressa mittakaavassa.

Talouden rakenteelliset ongelmat ovat edelleen olemassa koronavaikutusten lisäksi. Ilman koronatukia olisi myös vuosi 2020 ollut alijäämäinen. Kaupunki velkaantuu edelleen huolestuttavassa määrin. Suhteellinen velkaantuneisuus on 92,4 %, kun se vain pari vuotta aiemmin (2018) oli 54,6 %. Konsernin omavaraisuusaste on kymmenessä vuodessa pienentynyt 48,0 %:sta 16,6 %:iin. Konsernin lainanhoitokate viestii edelleen erittäin vaikeasta taloudellisesta asemasta. Kaupungin omavaraisuusaste 2020 oli 30,6 %, mikä tarkoittaa merkittävää velkarasitetta. Kaupunki investoi jatkuvasti yli taloudellisen kantokykynsä eikä investointiohjelmaa ole yrityksistä huolimatta saatu karsittua riittävästi. Investointien karsimista tulee jatkaa.

- Korona-pandemian vuoksi delegoidun päätösvallan tarkistus on toteutettu osana tilintarkastusta.

3.1. Keusote

Lautakunta kiinnitti edellisessä kertomuksessaan huomiota mm. Keusoten hoitoketjujen toimivuuteen sekä prosessien hallintaan ja laatuun esittäen asiasta mm. tuotantotaloudellista tutkimusta. Tähän asiaan on syytä palata koronan hellitettyä. Oman tuottavuusohjelman lisäksi Keusotessa tarvitaan ulkopuolista arviointia. Esimerkiksi Eksotessa on tehty ylilääkäri Juha Kempin väitöstutkimus, jossa hoitajien potilaskontaktien määrä saatiin nostettua 2,4:stä/vrk 4,5:een/vrk vain jättämällä lähetteisiin liittyvä byrokratia pois. Johtopäätöksenä oli, että moni asia saadaan ratkaistua teollisuudesta tuttuja tuotannonkehittämistyökaluja käyttämällä. Ratkaisevaa on siis se, miten työtä tehdään.

Ellei Keusoten ja HUSin menokehitykselle tehdä jotain, on edessä talouden kriisiytyminen. SOTE-uudistus ei tätä tule ratkaisemaan, ellei samassa yhteydessä kyetä menemään organisaatorakenteita syvemmälle itse prosesseihin.

Keusote vaikeuttaa huomattavasti kaupungin suunnitelmallista taloudenhoitoa. Järvenpään ostot Keusotelta ylittyivät 12,4 milj. € alkuperäisestä talousarviosta. Vallitseva koronapandemia ja HUS:in lisääntynyt laskutus selittävät osan ylityksestä, mutta eivät kaikkea. Keusoten toiminnan ja talouden välillä on ilmeisesti jokin "rajapintaongelma", jonka seurauksena Keusoten talouden ennustettavuus ja toisaalta myöskään palvelusuoritteiden raportointi eivät ole asianmukaisella tasolla.

Tarkastuslautakunnan tiedossa on, että Järvenpään kaupunki on yrittänyt puuttua Keusoten jäsenenä tunnistettuihin ongelmiin. Tarkastuslautakunta haluaa omalta osaltaan kannustaa kaupungin virka- ja

luottamushenkilö johtoa edelleen ottamaan Keusoten toimielimissä esille havaittuja ongelmakohtia ja pyrkiä saamaan niihin parannuksia.

Lautakunnan ehdottama toimintakäytäntö

Järvenpään kaupungin on syytä esittää Keusoten hallitukselle teetettäväksi ulkopuolista auditointia, joka kattaa niin taloushallinnon, suunnittelun kuin prosessiohjauksenkin. Toimipisteissä teetetään tuotantotaloudelliset tutkimukset.

Konsernipalvelujen kommentti

Eduskunnan päätöksen mukaisesti sotepalvelut siirtyvät 1.1.2023 alkaen kunnilta maakuntien hoidettavaksi. Vuosien 2021 ja 2022 sotekestannusten taso määrittelee tulevan maakuntien rahoituspohjan ja kuntien rahoituspohjan leikkauksen. Mikäli yksittäisen kunnan sotekestannukset nousevat em. vuosina keskimääräistä kasvua enemmän, leikataan kulukasvu kunnan tulevasta valtionosuudesta. Järvenpään pitkän aikavälin talouden tasapainon ylläpitämiseksi olisi ensisijaisen tärkeää saada sotemenot mahdollisimman alhaisiksi 2021 ja 2022.

Lisäselvitysten edellyttäminen Keusotelta ei tässä tilanteessa tue kustannusten kurissa pysymistä, ja myös mahdolliset hyödyt selvityksestä valuvat maakunnalle. Tästä syystä mittavia selvityksiä ei esitetä tehtäväksi.

3.2. Kriisikuntakriteerit

Koska ns. kriisikuntakriteereistä on julkisen keskustelun perusteella epäselvyyttä, ne on syytä ottaa tässä yhteydessä esille, varsinkin kun kriteerit ovat osin muuttuneet vuosi sitten. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Siihen asti sovelletaan, mitä lain voimaan tullessa olleessa kuntalain 118 §:ssä säädetään.

Kuntalakiin on tullut määräaikainen 110a §, joka on voimassa väliaikaisesti 1.12.2020 - 31.12.2025. Määräaikainen lisäpykälä koskee alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamista korona – epidemiasta johtuvien taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Kyseisessä pykälässä säädetään, että mikäli kunta ei korona –epidemiasta johtuvien poikkeuksellisten ja tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi voi kattaa taseeseensa kertynyttä alijäämää neljän vuoden määräajassa, valtiovarainministeriö voi kunnan hakemuksesta päättää, että alijäämä on katettava kuuden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tällöin Kuntalain 118 §:ssä mainittu arviointimenettely voidaan aloittaa vasta, kun kuuden vuoden määräaika on kulunut. Määräaikaisessa lisäpykälässä on lisäksi erikseen säädetty, milloin hakemus on jätettävä ja mitä tietoja hakemukseen tulee liittää.

Kuntalain mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely (nk. kriisikuntamenettely) voidaan jatkossa käynnistää, jos kohdat A ja B täyttyvät, tai kohdan C kaikki kohdat täyttyvät.

A. jos kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §: 3. momentissa säädettyssä määräajassa (normaalista neljä vuotta, tällä hetkellä määräaikaisesti raja kuusi vuotta)

B. jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa

TAI

C. jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot

1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %
2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti
3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla
4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Järvenpään kaupungin ja kaupunkikonsernin vuosien 2018-2020 tilanne suhteessa uusiin kriisikuntakriteereihin, joita tullaan käyttämään vuoden 2020 tilinpäätöksestä alkaen.

Tunnusluku	Raja-arvo	2018	2019	2020	2021
1. Ei kattamatonta kertynyttä alijäämää taseessa	<0€	41,92Me	9,68Me	10,7Me	
2. Kertynyt alijäämä/asukas on viimeisessä konsernitilinpäätöksessä väh. 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa		574€/as	-140€/as	-124€/as	
3. 1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %		62,8%	9,6%	103,4 %	
2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti	19,88%	19,75%	19,75%	19,75%	20,25%
3. konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä/as ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla	10626€/as (vuonna 2019)	8429€/as	9641€/as	10861€/as (arvio)	
4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate	alle 0,8	0,5	0,1	0,7	

1. Järvenpään taseessa on vielä edellisiltä vuosilta kertynyttä ylijäämää, mutta vuoden 2018 ja erityisesti 2019 tappiolliset tilinpäätökset ovat "syöneet" ylijäämän lähes kokonaan. Viime tilikaudelta ylijäämää kertyi lisää, mutta syynä tähän olivat pitkälti valtion ns. koronakompensaatiot.
2. Konsernin kertynyt alijäämä oli vuoden 2019 konsernitilinpäätöksessä -140 € / asukas. Viime vuoden tilinpäätöksen mukaan konsernin alijäämä oli - 124 € / asukas, eli alijäämä oli hieman pienentynyt (konsernin tulos oli 0,5 miljoonaa positiivinen). Negatiivinen kehitys on siis saatu pysähtymään, mutta kuten jo edellä a-kohdassa on todettu, syynä tähän olivat Järvenpään saamat merkittävät koronakompensaatiot, jotka ovat olleet Järvenpäänkin osalta suuremmat, kuin mitkä ovat olleet koronasta aiheutuneet menolisäykset ja tulojen menetykset.

C. 1. Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde oli vuonna 2020 103,4 %. Tämänkin kriteerin osalta tilanne on merkittävästi parantunut, mutta syynä on pitkälti selvästi kasvaneet valtionosuudet koronatukien myötä.

2. Valtuuston hyväksymä tuloveroprosentti vuodelle 2021 on 20,25. Kuntaliiton mukaan vuonna 2021 kaikkien kuntien aritmeettinen keskiarvo tuloveroprosentin osalta oli 20,98. Tältä osin kriisikuntakriteeri (kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti) ei ole Järvenpään osalta lähellä.

3. asukasta kohden lasketun konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä konsernin lainamäärä / asukas ei saa ylittää maan keskiarvoa 50 %:lla. Tuoreinta tietoa raja-arvosta ei ole käytettävissä, mutta suuntaa antavasti voidaan todeta, että vuonna 2019 kriteerin raja-arvo oli 10 626 €/as. Järvenpään konsernitilinpäätöksen mukaan konsernin laina ja vuokravastuiden määrä oli vuoden 2020 lopussa yhteensä 10 861 € / as.

4. Järvenpään konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate oli 0,7. Luku parantui, mutta on edelleen alle kriittisen rajan 0,8.

Edellä esitetyn taloustilanteen perusteella tarkastuslautakunta toteaa, että Järvenpään kaupungin ja kaupunkikonsernin taloustilanne on hälyttävä, mutta ei kriittinen. Erityisen huolestunut tarkastuslautakunta on konserniveilan huomattavasta kasvusta viime vuosina. Tähän on arviointikertomuksissaan puuttunut sekä nykyinen että edellinen tarkastuslautakunta useita kertoja.

Merkittävänä syynä konserniveilan kasvuun ovat rakentamiseen liittyvät investoinnit, jotka puolestaan ovat seurausta niin väestönkasvusta kuin sisäilmaongelmaisten rakennusten purkamisesta.

Tulorahoitus ei riitä investointien kattamiseen, jonka seurauksena velan määrä lisääntyy.

Tarkastuslautakunnan mielestä väestönkasvu ja uudisrakentaminen tulisi saada tasapainoon, jotta talous saataisiin kestäväälle pohjalle.

Kuva Tero Moilanen, puu talvisen Tuusulanjärven rannalla

4. Strategisten tavoitteiden toteutuminen palvelualuekohtaisesti

4.1. Konsernipalvelut

Konsernijohdolta pyydettiin selvitystä edellisessä arviointikertomuksessa siitä, miten huomioidaan jatkossa se, että kaupungin nimetessä jäseniä yhteisöjen hallitukseen, hallituksen kokoonpano on taustaltaan ja osaamiseltaan sellainen, että hallituksella on yhteisön toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus ja kyky toimitusjohtajan ohjaamiseksi sekä yhteisön kehittämiseksi sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Konsernipalvelut ilmoittaa vastineessaan olevansa tarkastuslautakunnan kanssa samaa mieltä.

Tarkastuslautakunta haluaa tässä yhteydessä tuoda esille myös sen, että osakeyhtiön hallituksen jäsenen rooli ja vastuut eroavat jonkin verran esim. kunnallisen lautakunnan jäsenen vastuista. Osakeyhtiölaissa säädetään huolellisuusveloitteesta, jonka mukaan hallituksen on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua. Hallituksen jäsen voi siis joutua korvaamaan yhtiölle vahingon, jonka hän on joko tahallaan tai huolimattomuuttaan aiheuttanut. Jotta Järvenpää tytäryhteisöjen hallituksissa toimivat luottamushenkilöt sisäistäisivät entistä paremmin mitä hallitustyöskentely vaatii, tarkastuslautakunta suosittaa panostamista ao. henkilöiden koulutukseen hyödyntäen esimerkiksi Tampereen kauppakamarin ja Hallituspartnerit ry:n kehittämiä HHJ-koulutuksia.

Omistajaohjeen päivittäminen on sekin edelleen siirtynyt. Lautakunta kiirehtii asiaa. Ajantasaisen ja sisällöllisesti oikeanlaisen omistajaohjeen olemassaolo on lautakunnan mielestä perusedellytys onnistuneelle omistajaohjaukselle.

Kuntalain 47 §:ssä todetaan, että *“kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus”*.

Tarkastuslautakunnan pyytämä lisäselvitys:

Toteutuuko kyseinen lain vaatimus Järvenpään tytäryhteisöjen hallitusten osalta?

Ellei, mitä toimenpiteitä konsernijohto aikoo asian suhteen tehdä?

Konsernipalvelujen vastine

Tytäryhteisöjen hallitusten nimeämistä tarkoittava toimiohje annetaan kaupunginhallituksessa. Nimettävät henkilöt valikoituvat luottamushenkilöiden suorittaman arvioinnin perusteella. Viranhaltijajohdolla ei ole mahdollisuutta arvioida valintaprosessia.

Julkisuuslainsäädännön soveltaminen

Viranomaisasiakirjoja koskee lainsäädännön perusteella julkisuusolettama. Tehtyjen pistokokeiden perusteella tässä suhteessa esiintyy Järvenpäässä horjuvuutta. Mikäli asia on lain nojalla salainen, pitää pöytäkirjassa mainita salausperuste. Tätä ei aina ole tehty asianmukaisesti.

Myös kaupunkistrategia lähtee siitä, että päätöksenteossa käytettävät tiedot ovat julkisia ja avoimia. Salaamiselle tulee aina olla erityinen peruste.

Usein tulkitaan virheellisesti, että tietosuojakysymykset ovat este julkisuusperiaatteen toteuttamiselle, vaikka julkisuuslaki ja tietosuojalaki/EU:n tietosuoja-asetus säätelevät eri asioita. EU:n tietosuoja-asetus, jonka implementoimiseksi tietosuojalaki on säädetty, toteaa soveltamisalasta seuraavaa: “Tätä asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka on osittain tai kokonaan automaattista, sekä sellaisten henkilötietojen käsittelyyn muussa kuin automaattisessa muodossa, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa.” **Kansallisessa EU:n tietosuoja-asetuksen tulkinnassa yksittäisen tiedon luovuttaminen ja tietojen massaluovutukset sekoitetaan usein keskenään.**

Virkahakemus liitteinen on esimerkiksi julkinen heti kuntaan saavuttuaan (Harjula-Prättälä, OKV/1964/1/2012, annettu 18.8.2014). Henkilön nimi on julkinen myös silloin, kun siihen liittyy esim. merkittäviä taloudellisia intressejä. Tällöin kyseessä on yleinen etu (Tietosuojalaki 4 § 1 mom kohdat 1) ja 2), EU:n tietosuoja-asetus 6 art kohta 1). Mikäli asiaan ei liity liikesalaisuuksia, tulee myös sopimuksesta julkinen, silloin kun asian käsittely on päättynyt. Se, että sopimuksessa on mainittu henkilön nimi, ei ole peruste sopimuksen salaamiselle, vaan se tulee käsittelyn päätyttyä julkistaa siten, etteivät salassa pidettävät henkilötiedot (esim. henkilötunnus) käy siitä ilmi. **Erityisesti silloin, kun sopimus on allekirjoitettu asemavaltuutuksen nojalla, on nimi julkinen tieto.** Näin ei ole aina menetelty.

Kaupungin julkaisujärjestelmästä ei löydy kaikkia päätöksiä, vaan osa julkisista viranhaltijapäätöksistä on saatavana vain kaupungin kirjaamosta. Tällaisia ovat esimerkiksi päätökset virkamatkoista tmv. nimitietoja sisältävistä viranhaltijapäätöksistä. Lautakunta pitää menettelytapaa julkisuuslain hengen vastaisena, mutta tilanne on ongelmallinen myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Kirjaamossa fyysisesti asioiminen on mahdotonta tai hyvin hankalaa monelle kuntalaiselle. Tietopyynnön esittäminen edellyttää myös tietoa päätöksen olemassaolosta, joten yksilöidyn tiedon pyytäminen voi olla vaikeaa, jos edes otsikkotasolla ei julkaista, mitä päätöksiä on tehty.

Lainsäädännön tulkinta ja systeemisen tietoturvan kehittäminen ovat kuitenkin osin eri asioita. Lautakunta sai tietoturva-auditointia koskevan selvityksen. Sen perusteella voidaan todeta, että tietoturvassa ilmenneiden puutteiden korjaamiseen on järjestelmän osalta asianmukaisesti ryhdytty.

Tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö:

Kaupungin sähköisestä julkaisujärjestelmästä löytyy samat julkiset asiakirjat, jotka kuntalainen saa kirjaamosta pyytämällä. Mikäli päätöstä ei voida laittaa julkaisujärjestelmään, tulisi sen otsikko löytyä lisätiedolla: “tämän asiakirjan saa pyytämällä kaupungin kirjaamosta”.

Konsernipalvelujen kommentti

Asiakirjajulkisuuden suhteen noudatetaan julkisuusmyönteistä linjausta ja tätä linjausta pyritään viestimään ja ylläpitämään osana hallintopalveluiden päivittäistä työtä. Yhtä lailla on huolehdittava siitä, että henkilötietojen tietosuoja voi perusoikeutena toteutua. Henkilötietojen tietosuoja rajoittaa henkilötietojen julkaisemista yleisessä tietoverkossa silloinkin, kun henkilötieto on sinänsä julkinen. Tiedon julkaiseminen tietoverkossa merkitsee tiedon luovuttamista, jolloin kaupungilla on oltava julkaisuun asianmukainen peruste. Siten kaikkea julkistakaan tietoa ei voida julkaista verkossa.

Kiinteistöallianssi ja kiinteistöomaisuudesta huolehtiminen

Tarkastuslautakunta kiinnitti edellisessä arviointikertomuksessaan huomiota sisäilmaongelmien hoitotapaan kaupungin kiinteistöissä. Purkaminen tulee ottaa keinovalikoimaan vasta kun muut keinot on jo käytetty. Päätöksiä tehtäessä tulee selvittää eri vaihtoehtojen ympäristövaikutukset. Talousarvioon tulee lisätä kiinteistöjen kuntoa selvittävä arvio.

Konsernipalveluiden vastineessa todettiin, että sisäilmakohteita on alettu tutkia aikaisempaa tarkemmin. Lautakunnan ehdotukset otetaan mahdollisuuksien mukaan tulevassa kehitystyössä. Jotta lautakunnan esitykset toteutuisivat konkreettisesti, tulisi rakennus- ja purkukustannusten lisäksi eri vaihtoehtojen arvioinnissa ottaa aina huomioon myös poistot ja alaskirjaukset asianmukaisella tavalla.

VTT:n ja Tampereen yliopiston ympäristöministeriölle tekemän selvityksen (“Purkaako vai korjata”, 2021) mukaan peruskorjaus on kategorisesti uudisrakentamista ilmastoystävällisempi vaihtoehto. Myös elinkaarikustannukset puoltavat peruskorjausta.

Järvenpää on sitoutunut tavoittelemaan hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä. Purkamisen hiilijalanjäljen voidaan arvioida olevan noin 5-kertainen peruskorjaukseen verrattuna. Mikäli tätä ei oteta riittävästi huomioon, karkaa hiilineutraaliustavoite yhä vain kauemmas.

Tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö:

- Tarkastuslautakunta suosittelee ympäristötaseen käyttöönottoa osana resurssiviisauden toteuttamista. Ympäristötaseessa eritellään tuotteeseen tai toimintaa liittyvät materiaali- ja energiavirrat ympäristövaikutuksina ja raaka-aineina.

Konsernipalvelujen kommentti

Resurssiviisauden tiekartan toimeenpano on käynnissä. Resurssiviisauden toteutussuunnitelmalla ja hankeohjeella tullaan varmistamaan resurssiviisautavoitteiden toimeenpano myös kiinteistöallianssin toiminnassa.

Oinaskadun hankkeesta tehdyt vertailevat elinkaarilaskelmat sekä eurojen että hiilipäästöjen näkökulmasta vastaa suurelta osin tarkastuslautakunnan esittämiin kysymyksiin. Toimintatapa on otettu osaksi hankkeiden päätöksentekoprosessia.

Hankkeen investointikustannukset on laskettu sekä peruskorjauksen että uudisrakentamisen osalta käytettävissä olevien tietojen mukaan. Päätöksentekoa varten tuotettiin laaja materiaali sisältäen arviointikierrokset kolmansilla osapuolilla, esim. Kosteus ja sisäilmatekninen kuntotutkimus (FCG), Korjattavuuden arviointi ja riskiarvio (Vahanen) ja Elinkaaritarkastelu (Vahanen). Esimerkiksi Vahasen suunnittelutoimisto on lanseerannut hiilijalanjäljen huomioivat laskentapalvelut vasta lokakuussa 2020, joten palvelu on melko uusi koko palvelusektorilla.

On huomattava, että hankepäätösten aikana uudisrakennuksesta ei ole suunnitelmia käytettävissä, joten tarkkojen laskemien teko on haastavaa - samaan tapaan kuin peruskorjauskohteen todelliset

vauriot selviävät vasta, kun purku on tehty. Elinkaaritarkastelun tarkkuustasoa voidaan pitää riittävänä hankepäätöksentekoa varten. Tarkempi elinkaarilaskenta vaati hankkeesta tarkat suunnitelmat, joita ei ole taloudellisesti kannattavaa teettää ennen hankepäätöstä.

Kuva Heini Liimatainen, kaupungintalon purkutyömaa Seuratalon edustalla

Kaupungin kiinteistöjen realisointilistalla on hankkeita, jotka edellyttävät lähempää tarkastelua. Tämä koskee erityisesti ns. Taitelijoiden korttelin kehittämistä ja alueella sijaitsevia suojeltuja rakennuksia (Cooperin huvila, entinen kauppalanlääkärin talo Myllytie 13 A sekä Metsästysmaja Myllytie 13). Kaavailujen mukaan näistä ainoastaan entinen kauppalanlääkärin talo säilyisi kaupungin omistuksessa. Kartanon vanha metsästysmaja on kaupunkikuvallisesti arvokas suojeltu kohde. Korkeimman kulttuurihistoriallisen ja suojeluarvon omaa Lars Sonckin suunnittelema Cooperin huvila, jonka käyttö- ja omistussuhteita kaupunginlakimies on arvioinut lausunnossaan 29.10.2019. Vaikka huvilaa koskevaan lahjakirjaan ei olekaan kirjattu erityistä luovutuskieltoa, on rouva Agneta Cooperin tahto ollut, että huvila säilyy kaupungin omistuksessa käytettäväksi tarkoituksiin, joihin huvilan kulttuurihistoriallinen arvo antaa puitteet ja mahdollisuudet. Myyntivaihtoehdon menestymisestä esimerkiksi mahdollisessa oikeuskäsittelyssä ei voida esittää luotettavia arvioita, minkä lisäksi huomioon tulee ottaa mahdollisen myynnin aiheuttama mainehaitta kaupungille.

Tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö:

- Mikäli em. suojeltujen rakennusten osalta päädytään siihen, että ne tulisi luovuttaa yksityiselle, tulisi se tehdä vuokraamalla eikä myymällä. Näin kaupunki voisi turvata kulttuurihistoriallisten rakennusten säilymisen asianmukaisella tavalla.

Konsernipalvelujen kommentti

Taitelijoiden korttelin kaavakehityshanke muodostuu kokonaisuudesta, johon sisältyy Cooperin huvila, metsästysmaja, entinen työterveyden talo, ns. nukkakutomon tontti ja ns. Järvenpään kaksosten tontti. Valmistelun yhteydessä (esim. Hyvinvointilautakunta 5.11.2020) on todettu, että mikäli kaupunki päätyy luovuttamaan huvilan edelleen, on asiassa syytä ottaa huomioon

luovutukseen sisältyvät taloudelliset ja kaupungin maineeseen liittyvät riskit. Rakennus ympäristöineen on tarkoitus säilyttää. Kaavallisesti tavoitteena olisi mahdollistaa asuminen mainituissa rakennuksissa. Kiinteistön luovuttaminen yksityiselle voisi edistää suojeluarvoja kaupungin omistusta paremmin. Samaisen pykälän ennakkovaikutusten arvioissa (EVA) huomioidaan, että luopuminen voi tapahtua omistus- tai vuokraoikeudella ja molempiin sisältyy tunnistettuja riskejä.

Kaavakehityshankkeen jälkeen kaupungin olisi mahdollista luopua omistuksestaan Cooperin huvilassa ja metsästysmajassa, mikäli em. kohteita ei tarvita kaupungin omissa palvelutuotannossa. Näillä näkymin entinen työterveystalo jäisi jatkossakin kaupungin omistukseen. Varsinaiset päätökset kunkin kiinteistön luovuttamisesta tehdään myöhemmin toimivaltaisen toimielimen tai viranhaltijan toimesta.

Harjulan koulu on purettu (vanhin osa säilytetty) ja uutta koulua ja koulun yhteyteen tulevaa päiväkotia on alettu rakentamaan vuonna 2020. "Vanhaan" Harjulaan kouluun investoitiin vuosina 2014-2018 n. 700 000 euroa mm. sisäilma- ja kosteusvauriokorjauksiin, lähiliikuntapaikan rakentamiseen ja teknisen työn tilojen peruskorjaukseen. Sisäilma ja kosteuskorjauksilla on saatu jatkettua "vanhan" koulun käyttöä ja esim. osa lähiliikuntapaikan rakenteista on säilynyt. Mutta valtaosa "vanhan" koulun peruskorjausinvestointeihin ja lähiliikuntapaikan rakentamisen käytetyistä varoista on ollut "hukkaan heitettyä". Esimerkiksi saneerattu teknisen työn tila sijaitsi puretussa C-osassa. Teknisen työn tilaa kunnostettiin 200 000 eurolla.

Tarkastuslautakunnan pyytämä lisäselvitys:

- Millä toimenpiteillä kaupunki (ja kiinteistöallianssi) aikovat jatkossa varmistua siitä, ettei Harjulan kaltaisia hukkainvestointeja peruskorjauksissa ja uudisrakentamisissa enää tapahdu?

Konsernipalvelujen vastine

Investointihankkeissa keskeisin ratkaistava kysymys on investoinnin laajuus: tehdäänkö rakenneosakorjaus, peruskorjaus, perusparannus vai rakennetaanko uudisrakennus. Pienemmissä rakennusosakorjauksissa eli ns. PTS-korjauksissa ei yleensä ole taloudellisia perusteita tehdä koko rakennuksen kattavaa rakenteita avaavaa kuntotutkimusta ennen korjauksen käynnistämistä. Pienissä korjauksissa joudutaan yleensä turvautumaan aistinvaraisiin havaintoihin ja rakennepiirustuksiin, jolloin tarkastelun ulkopuolisissa rakenteissa saattaa olla riskejä.

Aiemmin investointilupaa ei ole myönnetty ennen investointipäätöstä, jolloin suunnittelu on ollut suppeampaa. Kiinteistöallianssin hankevalmistelussa huomioidaan jatkossa, että yli 500 000 euron investointihankkeissa tehdään aiempaa tarkempi ja laajempi hankevalmistelu em. riskien välttämiseksi. Tätä varten talonrakennusten investointiohjelman on esitetty vuodesta 2022 alkaen hankevalmisteluvaraus.

Tarkastuslautakunnan talousarvio

Tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö

Tarkastuslautakunta esittää, että sen toiminta budjetoitaisiin. Tarkastuslautakunnan keskeisiä menoja ovat sihteeripalvelun hankinta, kokouskulut ja lautakunnan tehtävien hallitsemisen kannalta tärkeät koulutukset ja seminaarit. Lisäksi lautakunta tarvitsee liikkumavaraa mahdollisten erillisselvityksien toteuttamiseksi. Menojen läpinäkyvyyden kannalta tulisi ehdottomasti siirtyä käytäntöön, jossa tarkastuslautakunnalle valmistellaan oma talousarvio ja jonka toteutumista seuraa lautakunnan

puheenjohtaja konsernipalveluiden avustuksella. Käytäntö tulee muuttaa uuden lautakunnan aloittaessa työnsä.

Konsernipalvelujen kommentti

Tarkastuslautakunnan budjetti sisältyy tällä hetkellä Konsernipalvelujen sitovuustason määrärahaan. Tarkastuslautakunnalle laaditaan kuitenkin vuosittain oma budjetti sisältäen erittelyn tarkastuslautakunnan ja tilintarkastuksen kokonaisuuksista. Tilintarkastuksen budjettivaraukseen on sisällytetty lakisääteisen tarkastuksen lisäksi määrärahaa erillisselvitysten toteuttamiseen. Lautakunnan puheenjohtajalle voidaan jatkossa järjestää raportti budjetin toteumasta säännöllisin väliajoin.

Kiinteistöverotuotot

Arvioiden mukaan osa kiinteistöverosta jää kantamatta. Perusongelma on se, että veron kantaja ja veron saaja ovat kaksi eri tahoja: kiinteistöveron kantaa verottaja, mutta sen saaja on kunta. Näiden kahden tahon rekisterit eivät ole yhteneväiset ja eräissä kunnissa on saatu merkittäviä kiinteistöverojen lisätuloja, kun ao. kunnan tai kaupungin kiinteistörekisteritietoja on ajettu ristiin verohallinnon tietojen kanssa.

Omakotiliiton kuntatutkimuksen (2021) mukaan kiinteistöverottajana Järvenpää on 25 000 – 50 000 asukkaan kuntien kärkijoukossa. Tehostamalla veronkantoa voitaisiin välttää verotuksen tasoon kohdistuvia paineita.

Tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö:

- Kaupunki aloittaa projektin, jolla tarkistetaan, onko verohallinnolla ajantasaiset verotustiedot Järvenpäässä olevista kiinteistöistä. Asian suuritöisyyden johdosta voisi olla tarkoituksenmukaista aloittaa esim. tiettyä ikävuotta vanhemmista omakotitaloista, joissa on todennäköisesti epätarkkuuksia rekistereissä uusia kohteita enemmän (esim. Rakennuksen korjaus- tai laajennustiedot eivät ole välittyneet verottajalle).

Kaupunkikehityksen palvelualueen kommentti

Järvenpään kaupunki aloitti syksyllä 2020 rakennus- ja huoneistorekisterin perusparannustyön, jossa täsmäytetään Järvenpään kaupungin rakennus- ja huoneistotiedot ja Digi- ja Väestöviraston rakennus- ja huoneistorekisteritiedot samansisältöisiksi. Tällaisia perusparannettavia kohteita on parannustyön myötä löydetty 455 kappaletta. Havaitut virheet ovat olleet vähäisiä, eivätkä ne anna viitteitä siitä, että myöskään kaupungin ja verottajan rekisteritiedoissa olisi kiinteistöverotuoton kannalta olennaisia eroavaisuuksia. Oletusta tukee myös Järvenpään pieni pinta-ala sekä tiivis ja valtaosaltaan asemakaavoitettu kaupunkirakenne, jossa mahdolliset luvattomat rakennukset ja rakentaminen tulevat ilmi arkityöprosessien yhteydessä.

Rakennus- ja huoneistorekisterin perusparannustyön on arvioitu valmistuvan työsuunnitelman mukaisesti talven 2022 aikana. Tämän jälkeen voimme selvittää rakennusten kokonaislatietojen vastaavuuden kaupungin ja verottajan rekisteritietojen välillä ja arvioida täsmäyttämiseen liittyvää työtä ja kustannuksia. Todettakoon, että mahdolliselle korjaustyölle ei kaupungilla ole vielä budjettivarauksia.

Sarastia Oy ja luottamushenkilömaksut

Luottamushenkilöt maksavat luottamustehtävistä maksettavista palkkioista luottamushenkilömaksua (ns. puoluevero). Sarastia Oy on kaupungin palveluntuottaja palkkojen ja palkkioiden maksussa.

Sarastia maksaa paikallisyhdistysten tileille tilitettävät luottamushenkilömaksut ilman erittelyä, muutaman kerran vuodessa. Tilityksen mukaan ei liitetä listausta henkilöistä ja euromääristä, keitä kulloinenkin tilitys koskee. Näin ollen paikallisyhdistykset eivät pysty varmistumaan siitä, että ne saavat niille kuuluvat tilitykset oikein. Aiemmin kaupungin vastatessa tilityksestä, erittelyt toimitettiin. Kaupungin tulee myös huomioida valtakirjan muutostilanteissa tarvittavien tietojen päivittäminen Sarastialle.

Tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö:

- Kaupunki tarkentaa Sarastialle luottamushenkilömaksujen tilityksiin liittyvää tilitysten erittelytarvetta ja varmistaa, että erittelyt toimitetaan asianmukaisesti paikallisyhdistyksiin. Kaupunkia pyydetään myös toimittamaan paikallisyhdistyksille tiedot niistä luottamushenkilöistä, jotka ovat valtakirjallaan antaneet valtuuden luottamushenkilömaksun perimiseen.

Konsernipalvelujen kommentti

Sarastia on uusimassa palvelusopimukset kaikkien asiakkaidensa kanssa syksyn 2021 aikana. Luottamushenkilömaksujen tilittämistä koskeva huomio voidaan tuoda osaksi sopimusneuvotteluja. Mahdollinen peruspalveluihin kuulumaton palvelu toteutuessaan aiheuttaa kaupungille erillisveloitettavaa lisäkustannusta.

Luottamushenkilömaksun perimiseen oikeuttava valtakirja on ohjeistettu toimittamaan suoraan Sarastiaan. Tämä menettely poistaa arvoa tuottamattoman työvaiheen, vähentää virhemahdollisuutta ja vahvistaa luottamushenkilön tietosuojan toteutumista.

Sisäinen valvonta ja tarkastus

Yhteistyö Keravan kanssa sisäisen tarkastuksen järjestämisen osalta on päätynyt vuoden 2019 lopussa. Tarkastuslautakunta suositti, että kaupunkiin rekrytoidaan mitä pikimmin oma sisäinen tarkastaja tukemaan ja varmistamaan organisaation sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Tarkastuslautakunta ei nähnyt tarkoituksenmukaisena sitä, että palvelu esim. ostettaisiin ostopalveluna. Sisäisen tarkastajan tehtävä ei ole ollut haussa vuoden 2020 aikana. Kaupunginjohtaja on tehnyt viranhaltijapäätöksen 16.12.2020 “sisäisestä tarkastuspalvelusta” Järvenpään kaupungille sopimuskaudelle 15.12.2020-30.11.2021 ja erikseen päätettävälle yhdelle (1) optiokaudelle (1.12.2021-30.11.2022). “Sisäisen tarkastuspalvelun” palveluntuottajaksi on valittu BDO Oy, joka toimii myös kaupungin tilintarkastusyhteisönä.

Tarkastustoiminnan yhtenä tärkeimpänä periaatteena on ehdoton objektiivisuus, joka on mainittu myös kansainvälisissä ammattistandardeissa. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan sisäiseen tarkastukseen kuuluu olennaisena osana mm. konsultointi sisäiseen valvontaan liittyvissä kysymyksissä. Kun sama yhteisö vastaa sekä sisäisestä tarkastuksesta että tilintarkastuksesta, aiheutuu tästä nk. “oman työn tarkastamisen uhka”, koska tilintarkastustiimi arvioi mm. sisäisen valvonnan riittävyyttä organisaatiossa. Suurena vaarana on myös se, että tilintarkastusyhteisö ei noudata saman tasoista ammatillisista skeptisyyttä sisäisen tarkastuksen työn suhteen kuin noudatettaisiin silloin, kun sisäisen tarkastuksen työtä suorittaisi ao. tilintarkastusyhteisön ulkopuolinen henkilö.

Sisäisen tarkastuksen merkityksestä kaupungin sisäisessä valvonnassa tarkastuslautakunta haluaa tuoda esille, mitä Vantaan ja Oulun entinen kaupunginjohtaja, kaupunkineuvos Kari Nenonen on asiasta todennut. Nenonen sai äskettäin “Vuosikymmenen kuntajohtaja” -palkinnon. Kymmenen vuoden välein luovutettava palkinto on uusi, ja valinnan tekivät Kunnallisanalan kehittämissäätiö sekä Suomen Kuntajohtajat ry. Nenonen totesi haastattelussa (HS 5.5.2021), että: ”Sisäisen tarkastuksen rooli

kaupunkien toiminnan läpivalaisussa on keskeinen. Kannattaa huolehtia siitä, että sen resurssit ovat riittävät ja että sillä on johdon tuki.”

Tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö

Tarkastuslautakunta uudistaa suosituksensa ja suosittelee, että kaupunki rekrytoi oman sisäisen tarkastajan sen jälkeen, kun sopimuskausi on päättynyt. Optiokauden käyttöä ei suositella ja ostopalvelussa tulee huomioida, että palvelua ei osteta tilintarkastusyhteisöltä. Sisäisen tarkastuksen tärkeyden suhteen lautakunta viittaa Nenosen yllä mainittuun lausuntoon.

Konsernipalvelujen kommentti

Sisäinen tarkastus on kaupunginjohtajan johdolla suoritettavaa riippumatonta toimintaa. Organisaation palveluksessa oleva sisäinen tarkastaja voi monella tapaa toimia organisaation ja sen toimintatapojen kehittämisen tukena. Optiokauden aikana voidaan tarkastella ja arvioida mahdollisuutta kasvattaa sisäisen tarkastuksen resurssia ja sisäisen tarkastuksen riippumattomuutta. Järvenpään kuntakokoluokassa sisäisen tarkastuksen resurssit jäävät noin yhteen henkilötyövuoteen. Tämä aiheuttaa omalla henkilöstöllä palvelu tuotettaessa selkeän haavoittuvuuden suhteessa ostopalveluun. Asia tullaan kuitenkin arvioimaan optiokauden aikana.

Kuva Heini Liimatainen, Järvenpään juhluvuosi 1951 Nuorten Järvenpään graffitiseinässä

4.2. Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue

Tarkastuslautakunta on selvittänyt palvelualueen toimintaa sekä johtavilta viranhaltijoilta, että palvelualueen esimiehiltä. Saatujen vastausten perusteella palvelualueen henkilökunta on ollut kovilla. Myönteisenä voidaan pitää sitä, että etäopetusjakson aikana kaikki oppilaat ja opiskelijat tavoitettiin myös 2. asteen oppilaitoksissa ja Kristillisessä koulussa.

Opetuksen hallinto on ohut, joten nopeaa reagointia vaativat erityisjärjestelyt pandemiatilanteessa ovat kuormittaneet hallintoa ja koulujen johtoa merkittävästi. Yhteistoimintaneuvottelujen tuloksena koulunkäynnin ohjaajat lomautettiin. Tämän taloudellinen vaikutus säästöinä oli melko vähäinen, joten lomautusten hyöty saatettiin menettää niiden aiheuttamalla lisätyöllä. Lomautukset ja päätöksenteon poukkoileminen heikensivät työnantajakuvaa.

Palveluverkon uudistamisessa tiedottaminen toteutettiin osin ennenaikaisesti ja se lisäsi julkista painetta palvelualueelle. Palvelualueella toteutetulla **huoltajakyselyllä** kerättiin perheiden kokemuksia poikkeusjärjestelyistä. Kielteisinä seikkoina huoltajat pitivät käytäntöjen erilaisuutta, ohjeistuksien sekavuutta ja opettajien puutteellisia digitaitoja.

Palvelualueella oli vuoden aikana myös useita hankkeita, kuten lukion opetussuunnitelmauudistus, oppivelvollisuuden laajentaminen, rakennus- ja peruskorjaushankkeet, minkä lisäksi vakituinen palvelualuejohtaja puuttui maaliskuusta 2020 alkaen. Opetuksen henkilöstöä koulutettiin koulutussuunnitelman mukaisesti sekä mm. hankkeisiin saaduilla koulutusvaroilla. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kouluttaminen ja omaehtoisen kouluttautumisen tukeminen toteutuivat kestäväällä ja suunnitelmallisella tavalla. Pedagogiikan kehittäminen painottui etäopetuksessa juuri digitaitoihin ja etäopetuksessa tarvittavien välineiden hankintaan.

Digiloikka on ollut osa opetuksen selviytymisstrategiaa. Etäopetukseen siirtymisen yhteydessä opettajien työskentelyä heikensi myös tarvittavien työvälineiden, kuten älypuhelimien puute. Tämä vaikeutti opetusta ja yhteydenpitoa oppilaisiin, huoltajiin ja kollegoihin.

Tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö:

Lautakunta suosittelee arvioimaan opetushenkilöstön työvälineinä tarvittavien puhelinten hankintaa.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Perusopetuksessa tehtiin maaliskuussa 2020 puhelinten osalta tarvekartoitus. Tarvekartoituksen perusteella kouluille hankittiin lisää sekä puhelimia että sim-kortteja. Tavoitteena oli hankkia jokaisella alkuopettajalle, jokaiselle tiimille sekä jokaiselle aineryhmälle älypuhelin. Kartoitus ja selvitystyötä jatketaan. Jos jokaiselle opetushenkilöstön jäsenelle hankittaisiin opetuskäyttöön soveltuva puhelin, olisi kustannukset yli 100 000 euroa. Jokaisella opettajalla on käytössään kannettava tietokone, opetus tapahtuu pääsääntöisesti teamsin välityksellä ja yhteydenpidossa kotiin ja oppilaisiin käytetään pitkälle wilma-järjestelmää.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut

Varhaiskasvatuksen laskutuksessa on ollut erinäisistä syistä viiveitä jo vuosien ajan. Vuoden alussa käyttöön otettu Tulorekisteri ei odotuksien mukaisesti vähentänyt laskutuksen työtä, vaan teki sitä jopa työläämmäksi. Poissaolot ja asiakasmaksujen indeksikorotukset hidastivat laskutusta edelleen. Laskutukseen on lautakunnan saaman selvityksen mukaan perehdytetty lisähenkilöstöä ja sumaa on saatu purettua. Viiveiden vuoksi kaupungin tulot kertyvät huomattavalla viiveellä. Laskutusviivettä ei kuitenkaan saa kuroa hetkessä umpeen, koska useamman varhaiskasvatyslaskun saaminen lyhyen ajan

sisällä aiheuttaa monissa perheissä taloudellisia ongelmia. Tarkastuslautakunta pyytää varmistamaan, että henkilöstöresurssit laskutuksessa saadaan vastaamaan työn tämänhetkisiä haasteita.

Tarkastuslautakunnan arvio toteutumasta:

Tarkastuslautakunta haluaa kiittää opetus- ja kasvatustoimen henkilöstöä selviytymisestä haastavissa koronapandemian ja tiukennetun talouden oloissa vuonna 2020. Työhyvinvointikyselyn tulokset olivat reilut 4/5. Haastavissa oloissa on pysytty perustehtävän mukaisissa rooleissa ja kyetty jopa kouluttautumaan.

Yhteistyö Keusoten kanssa

Palvelualueelta saatujen vastausten perusteella nousi esiin, että Keusote-yhteistyössä on ollut hankaluuksia. Keusotessa ei ole ollut riittävästi ymmärrystä yhteisöllisen työn tärkeydestä sekä ennaltaehkäisevän työn painopisteestä. Työaika tulee varata myös ennaltaehkäisevään ja yhteisölliseen työhön, eikä keskittyä seuraamaan yksilökäyntien lukumäärää. Koululääkäriresurssi on myös koettu riittämättömäksi.

Tarkastuslautakunta kiinnitti vuonna 2019 huomiota perheneuvolapalvelujen saatavuusongelmiin, jotka ovat jatkuneet. Perheneuvolan palveluissa on yhä ollut saatavuusongelmia ja akuuttiaikoja on ollut vaikea saada. Resurssit, lääkäripula ja perheiden sitoutumattomuus hoitoon ovat haitanneet palvelutoimintaa vuoden aikana. Nuorisoasemalla on ollut paljon kävijöitä. Myös varhaiskasvatuksen puolella yhteistyötä Keusoten kanssa tulee edelleen kehittää prosessien tuntemiseksi ja niiden yhdistämiseksi.

Järvenpää oli Keusote-alueella pienimmällä prosentilla kiusaamista kokeneiden tilastossa. Tarkastuslautakunta toteaa tyytyväisenä, että koulukiusaamisen vastainen työ ja ostopalvelujen käyttö sekä luotu toimintamalli on selvästikin tuottanut tulosta. Kehitys on selvästi eri mittarein osoitettu myönteiseksi.

Kerho- ja osapäiväryhmien kokeilua tulisi jatkaa uudelleen siitä saatujen myönteisten kokemusten vuoksi.

4.3. Hyvinvoinnin palvelualue

Kun tarkastellaan vuoden 2020 tilinpäätöstä ja palvelualueen käyttösuunnitelmaa (Sitovat toiminnalliset tavoitteet 2020-2023), ei näistä löydy yhtään samaa tavoitetta. Toiminnalliset tavoitteet tulisi laatia siten, että niitä voidaan käyttää sekä tilinpäätöksessä että palvelualueen käyttösuunnitelmassa. Kaupungin tilinpäätös on ”mainos” kaupungin toiminnasta ulospäin, joten olisi aiheellista esittää toimintoja huomattavasti laajemmassa määrin sekä sanallisesti että lukujen avulla.

Hyvinvoinnin palvelualueelta lisätietoa

Tilinpäätöksessä raportoidaan valtuuston talousarviossa hyväksyminen sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta. Talousarviossa esitetyt tavoitteet kytkeytyvät suoraan kaupungin strategiakortteihin ja niissä asetettuihin tavoitteisiin.

Lautakunnat asettavat käyttösuunnitelmissa palvelualueelle toiminnalliset tavoitteet, joilla tuetaan samojen strategisten päämäärien saavuttamista, mutta jotka ovat valtuuston asettamia tavoitteita yksityiskohtaisempia. Tavoitteiden tulee olla keskenään linjassa.

Koronapandemian vaikutukset

Palvelualueella toimintayksiköitä suljettiin ja henkilöstöä lomautettiin koronapandemian vuoksi. Työskentely tapahtui pääosin etätöinä ja henkilökuntaa siirrettiin myös väliaikaisesti toisiin tehtäviin. Kesäkuusta alkaen palvelutoimintaa avattiin osittain ja vaiheittain tai toteutettiin supistettuna.

Keväällä toteutettiin soittorinki, kyselyt, tekstiviestit ja kirjelähetykset yli 70-vuotiaiden tavoittamiseksi ja avun tarpeen kartoittamiseksi. Kotiin tarjottavaa tukea lapsille koordinoitiin koulujen ja päiväkotien rajoitusten aikana. Yhdistys- ja järjestötoimijoiden kanssa toteutettiin asiointiapua ikääntyneille sekä kasvomaskijakelu toteutettiin.

Tarkastuslautakunnan pyytämä lisäselvitys:

Palvelualueetta pyydetään raportoimaan, miten iso osa yli 70-vuotiaista kuntalaisista tavoitettiin ja minkälaisia kokemuksia näistä yhteydenotoista saatiin. Myös muista poikkeusjärjestelyistä toivotaan raportointia ja arviointia.

Hyvinvoinnin palvelualueen vastine

Hyte-avainalue koordinoi soittorinkiä yli 70-vuotiaille liittyen koronapandemiaan keväällä 2020. 70-vuotiaiden ja sitä vanhempien yhteystietoja saatiin yhteensä 5 550, joista 3 700 löydettiin puhelinnumero.

Tilastoitu soittoja ajalla 24.3.-6.5.2020 oli seuraavasti: tavoitettu 98,5 % puhelinnumerollisista henkilöistä, noin 1000 henkilöä puhelinnumerottomia, joista osa mm. hoitokodeissa asuvia.

Lisäksi lähetettiin tekstiviesti kaikille yli-70-v 27.3.2020: "Hei, täytähän pikaisesti kaupungin kyselyn osoitteessa www.jarvenpaa.fi/70 . Vaihtoehtoisesti voit soittaa numeroon 040 315 3154 ma-pe klo 9–15. Kiitos!" Kyselyyn tuli yli tuhat vastausta. Kaupungin henkilöstöä osallistui soittorinkiin ja muihin tiedotustapoihin enimmillään 60 henkilöä. Avun tarvitsijat ohjattiin tarvittaessa Keusoten palveluihin. Viikolla 13 lähetettiin kaikille 70-vuotiaille ja vanhemmille kirjeet, jossa kerrottiin koronatilanteesta ja tukea ja apua tarjoavista tahoista.

Valtaosa tavoitetuista henkilöistä kertoi selviävänsä hyvin joko itsenäisesti tai läheisten avulla. Pieni osa avuntarvitsijoista ohjattiin Keusoten palvelutarpeen arvioinnin piiriin ja osalle tarjottiin yhdistystoimijoiden asiointipalvelua (ks. alla).

Kaupungin palveluneuvonta/puhelinneuvonta avattiin 24.3.2020. Soittoja tilastoitiin 12.5. mennessä lähes 500. Kaupungin nettisivuille avattiin myös ajankohtaista koronatietao sisältävä sivu jarvenpaa/70.

Asiointiapua koordinoitiin ikääntyneille keväällä yhteistyössä järjestötoimijoiden ja seurakunnan kanssa. Siskot ja Simot toteuttivat yhteensä 347 kauppa-apukeikkaa. ViaDia Keski-Uusimaa ja Yhdessä Katettu verkosto toteutti ruoka-apu toimintaa (ruoka-apukassit, leipäjaot, yhteiset ruokailut). Ruoka-avun käyntimäärät olivat yhteensä 24 686, missä jaettiin 215 142 kg elintarvikkeita. ViaDiaa tuettiin erillisellä ruoka-avun ostopalvelulla.

Kaupungin eri toimijoiden yhteistyönä toteutettiin myös lapsille ja lapsiperheille kotiin annettavan tuen koordinoitintahtävää. Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistama vähävaraisten kasvomaskien jakelu käynnistyi elokuun lopussa Hyvo -palvelualueen yhteistyönä. Järvenpää-talo jakoi yhteensä 43 800 kertakäyttömaskia ja yhteiskumppanit (seurakunta, Arkki/ViaDia, Klubitalo, Settlementti Louhela, Verso) 62 500. Lisäksi on jaettu 9 400 kangasmaskia. Yhteensä maskeja jaettiin 115 700 kpl.

Kuva Antti Taavila, korona-varautuminen tyhjensi kauppojen hyllyjä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (Hyte) palvelut

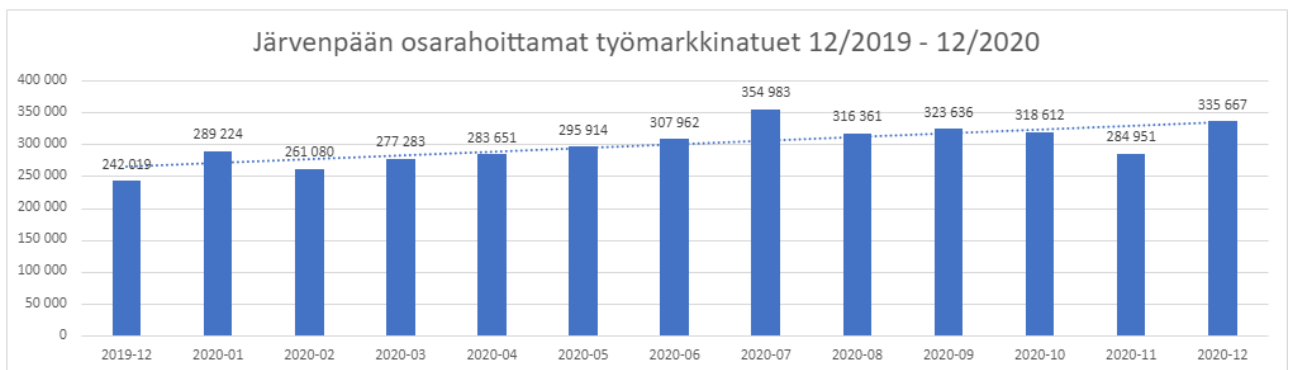
Kaupungille on laadittu hyvinvointisuunnitelma vuosille 2020-2021 ”Hyvää elämää ja toimivaa arkea Järvenpäässä”. Tilinpäätöksessä mainitaan, että toimeenpano on käynnistynyt, mutta viivästynyt. Olisi hyvä kertoa, miltä osin tämä on toteutunut.

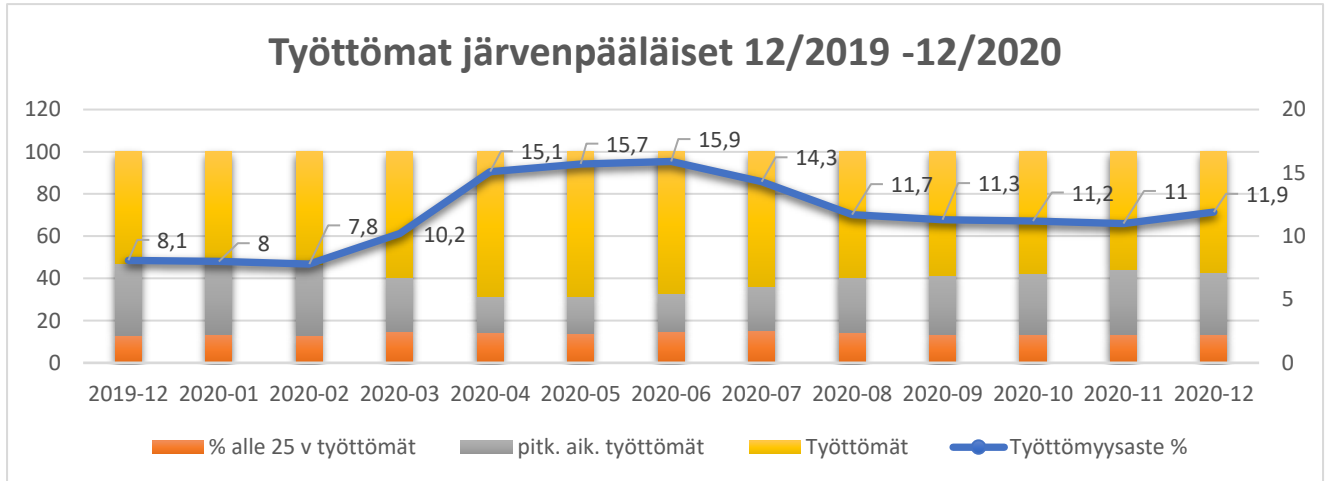
Työllisyys- ja kotoutumispalvelut

Työttömien ja lomautettujen määrä moninkertaistui, kun useat yritykset joutuivat lopettamaan toimintansa tai lomauttamaan henkilöstöään. Lomautukset koettelivat varsinkin palvelualaa. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 51 % ajalla 12/2019 - 12/2020, kun Uudenmaan keskiarvo oli kasvua 61 %. Työmarkkinatuen kuntaosuus kasvoi merkittävästi. Palvelualueen kohdalla olisi hyvä esittää tästä lukuja.

Hyvinvoinnin palvelualueelta lisätietoa

Alla olevassa diagrammeissa on kuvattu Järvenpään kaupungin osarahoittaman työmarkkinatuen kehitystä sekä Järvenpään työttömyyslukuja eri ryhmien näkökulmista.

Järvenpää sai yhdessä muiden Keusoten alueen kuntien kanssa erityisavustuksen, jonka tavoitteena oli tehostaa maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä kehittämällä matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontatoimintaa. Tilinpäätöksessä selvitetään maahanmuuttajien osalta toimenpiteitä.

Keskeisissä suoritteissa ja tunnusluvuissa olevista asiakasmääristä ei selviä, mitkä kohdistuvat maahanmuuttajiin ja mitkä työikäisiin.

Tarkastuslautakunnan pyytämä lisäselvitys:

Kuinka paljon ja mitä toimintoja tehtiin työikäisten hyväksi ja miten luvut jakaantuvat maahanmuuttajiin ja toisaalta muihin työikäisiin?

Hyvinvoinnin palvelualueen vastine

Alla on esitetty osaamis- ja työllisyyspalvelujen kaikki asiakkuudet vuonna 2020. Seuraavassa taulukossa on kuvattu osaamis- ja työllisyyspalvelujen maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden/asiakkuuksien jakautuminen eri palveluihin sekä siirtymät palveluista eteenpäin.

Osa asiakkuuksista tilastoidaan erillisinä henkilöinä ja osa asiakaskontakteina, jolloin yhden asiakkaan asiointi voi tuottaa useamman kontaktin. Tilastoinnin erot johtuvat eri palvelujen rahoittajien ja raportointijärjestelmien vaatimuksista.

OTP	2020
Osaamis- ja työllisyyspalvelujen asiakkuudet	
Uraohjaus/yksilövalmennus asiakaskontaktit	762
Ohjaamo, asiakaskontaktit	982
Kaupungille työllistetyt	23
Rakentavien alojen Liito-paja asiakkaat	43
Ohjausalan Liito-paja asiakkaat	22
Ruokapalvelualueen pajat asiakkaat	25
Etsivä nuorisotyö asiakkaat	250

OTP:n maahanmuuttajataustaiset asiakkuudet	2020		Siirtymät							
	YHT.	asiakkuus jatkuu	avoimille työmarkkinoille työllistyneet	tukityöllistetty	Sote-palvelut	siirtynyt opiskelemaan tutkintoon johtavaan koulutukseen	jatkaa opintojaan	työkokeilu	muut palvelut	ei tietoa
Uraohjaus/yksilövalmennus asiakaskontaktit	96	39	13	1	1	0	0	3	39	0
Ohjaamo, asiakaskontaktit	7	0	0	0	0	0	0	0	7	0
Rakentavien alojen Liito-paja asiakkaat	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Ohjausalan Liito-paja asiakkaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ruokapalvelualan pajat asiakkaat	19	11	0	0	0	2	2	0	2	2
Etsivä nuorisotyö asiakkaat	5	1	0	0	0	0	0	0	0	4

Työ- ja elinkeinoministeriön myöntämä hankerahoituksella tehtiin selvitys kuntien maahanmuuttajien tieto-, ohjaus- ja neuvontapalveluiden tilasta. Sen pohjalta rakennettiin alueellinen palvelumalli. Mallin mukainen palvelu käynnistetään TEM jatkohankerahoituksella 1.9.2021-31.8.2022. Hankkeessa 1.9.2020-31.8.2021 ei ole ollut maahanmuuttajille kohdennettuja palvelutoimintoja. Hankkeessa selvitettiin mm. maahanmuuttajien kokemuksia palvelusta ja näkemyksiä palvelun paremmasta saavutettavuudesta ja kuinka olemassa olevat palvelut on järjestetty.

Järvenpäässä maahanmuuttajatoimisto Verso antaa tietoa, ohjausta ja neuvontaa kotoutumisen alkuvaiheessa. Vuonna 2020 Verson kaikki henkilöasiakkaiden käynnit/yhteydenotot yhteensä 2869 (2156 /v.2019). Näistä luvuista asiakkaiden käynnit/yhteydenotot Verson työvalmentajalle yhteensä 779 (700/2019). Verson työvalmentajan antama ohjaus on laaja-alaista kotoutumista tukevaa tietoa ja neuvontaa.

Kirjasto

Kirjasto oli suljettuna 18.3 - 10.5, sen jälkeen avoinna rajoitetusti. Lainauserät olivat vain 7 % pienemmät vuoteen 2019 verrattuna. Kirjastopalveluiden tavoitteena on kaupunkilaisten omatoimisuuden, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen sekä laadukkaan kirjastokokoelman ylläpitäminen ja niiden sisältöjen avaaminen.

Kuva 1 Kirjaston kokonaislainat vähenivät hiukan, fyysiset käynnit merkittävästi, mutta verkkokäynnit lähes kaksinkertaistuivat

Museot ja Järvenpää-talo

Koronapandemian vuoksi toiminta ei ole toteutunut suunnitellusti ja henkilöstöä on jouduttu lomauttamaan. Museotoiminta sai koronatukena valtionavustuksia 25 000 €.

KAIKU-kortti mahdollistaa vähävaraisten nuorten aikuisten ja vähävaraisten perheiden mahdollisen osallistumisen kulttuurin ja taiteen harrastamiseen.

Tarkastuslautakunnan pyytämä lisäselvitys:

Kuinka paljon KAIKU-kortteja on käytössä ja minkälaisia kokemuksia niistä on saatu?

Hyvinvoinnin palvelualueen vastine

Pandemian seurauksena KAIKU-kortin käyttöönotto projekti keskeytyi ja on jatkunut rajoitusten helpottumisen myötä keväällä 2021. Käyttöönotto asiakkaiden osalta on vuoden 2022 alusta, jolloin Järvenpäähän tulee käyttöön uudistunut KAIKU-kortti. KAIKU-korttia jakavia tahoja ovat ainakin:

- 1) Vaikuttamo & Ohjaamo/Järvenpään kaupunki
- 2) Maahanmuuttajatoimisto Verso
- 3) Keusote, aikuissosiaalityö, Mielenterveys-, päihde- ja aikuissosiaalityö
- 4) Keusote, maahanmuuttajapalvelut
- 5) Tuusulanjärven Klubitaho - ESKOT ry

Musiikkiopisto ja Järvenpään Opisto

Musiikkiopistossa siirryttiin etäopetukseen maaliskuusta toukokuun loppuun ja samalla kehitettiin etäopetuskäytänteitä.

Musiikkiopisto sai koronavuonna ylimääräisiä valtionavustuksia 32 000 €. Opetus- ja kulttuuriministeriön koronatuella on hankittu etäopetuslaitteistoa ja konserttien striimausvälineistöä. Musiikkiopistossa ei

ollut lomautuksia. Koronasta huolimatta kaikkea toimintaa ei ole jouduttu keskeyttämään ja toimintaa on jopa kyetty kehittämään.

Järvenpään opiston opetusta on pystytty osittain toteuttamaan lähiopetuksena, mutta myös etäopetukseen on jouduttu opintoja siirtämään. Opisto sai koronavuoden ylimääräisenä valtionapuna 116 000 €. Tämä tuki mahdollistaa mm. opetusteknologiaan panostamisen. Lähiopetuksena on toteutettu lasten ja nuorten taiteen perusopetukseen ja vapaaseen sivistystyöhön kuuluvaa opetusta. Kielten opetus on toteutettu lähes kokonaan etäopetuksena. Lähiopetuksessa pienryhmätoiminta on lisännyt henkilöstökuluja, mutta säästöä on tullut mm. Etäopetuksen ansioista matkakuluissa. Opiston toimintaa haastaa jatkuva paine hankkia lisää opiskelijoita kursseille ja keskeisenä haasteena on saada koronarajoitusten jälkeen oppilasmäärät palautettua edes aiemmalle tasolle. Etäopetuksen jättämistä palvelutarjontaan kannattaa harkita, sillä se voi mahdollistaa opistojen välisen yhteistyön, monipuolisen kurssitarjonnan ja kursseille osallistumisen kotikunnasta ja oleskelupaikkakunnasta riippumatta.

Tarkastuslautakunnan pyytämä lisäselvitys:

Minkälaisia ovat koronan vaikutukset olleet Järvenpää-talon, Järvenpään opiston, musiikkiopiston, uimahallin, jäähallin ja muiden liikuntapaikkojen kävijämääriin ja ylläpitokuluihin? Onko ylläpitokuluista säästetty kävijämäärien ollessa alhaiset tai toiminta kokonaan keskeytynyt? Onko taukojen aikana pystytty toteuttamaan huoltotöitä, kuten uimahallin kesätauon aikana tehtävät huollot?

Hyvinvoinnin palvelualueen vastine

Järvenpää-talo:

Alkuvuosi toteutui normaalisti. Koronavirus toi epävarmuutta toimintaan helmikuun lopulla. 12.3.2020 jälkeen Järvenpää-talon tiloja ja toimintoja suljettiin valtioneuvoston ohjeistusten mukaisesti. Sulkujen seurauksena perinteinen yleisölle suunnattu fyysinen toiminta jouduttiin keskeyttämään, joka aiheutti tulovirtojen pysähtymisen.

Kokoontumisrajoituksista johtuen Järvenpää-talon tuotanto pysähtyi käytännössä kokonaan. Järvenpää-talon osalta esitystoimintaa voitiin syyskaudella jatkaa THL:n ohjeistusten mukaisesti. Huonontuneen tartuntatilanteen myötä tilat ja fyysiset asiakaspalvelutoiminnot jouduttiin sulkemaan jälleen 28.11.2020.

Yleiset kulttuuripalvelut tuottivat Järvenpää-talosta striimattua kulttuurisisältöä sekä poikkeus-tilanteeseen liittyvät Ted talk –tyyppisen puheohjelman, Järvenpää studion, OsBu live lähetyksen ja HR seminaarin. Striimausten lisäksi Järvenpää-talossa tehtiin laitteistohuoltoa ja käynnistettiin Juhani Aho -salin päivitys esitystoimintaa ajatellen. Syyskaudella esityskausi käynnistyi rajoitetulla kapasiteetilla. Suuri osa kaupallisista toimijoista siirsi tai peruutti suunnitellut tapahtumat, sillä rajoitetulla kapasiteetilla toiminta ei olisi ollut kannattavaa.

Kohteiden sulkeminen ja esitysten peruuntuminen on aiheuttanut tulojen katoamisen. Menoja on pystytty pienentämään viivästyttämällä rekrytointeja sekä vähentämällä normaalitilassa tehtäviä ostopalveluita.

Järvenpään Opisto:

Vuonna 2020 Järvenpään Opiston toiminta oli toimintasuunnitelman mukaista maaliskuun puoliväliin asti. Sen jälkeen Opiston ilmoittautumismäärät putosivat noin 25%, joka on noin 3100 ilmoittautujaa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kursseja peruuntui, mutta joissakin aineissa, kuten vieraisa kielissä ja kuvataiteissa, pystyttiin jatkamaan opetustoimintaa etäopetuksena. Syksyllä 2020 palattiin osittain lähiopetukseen, mutta kurssitoimintaa järjestettiin myös etä- ja hybridiopetuksena, kunnes marraskuun lopussa lähiopetus loppui koronan takia.

Kustannussäästöjä tuli henkilöstö- ja matkakuluissa noin 83.000 euroa. Koronalla ei ollut vaikutusta ylläpitokustannuksiin.

Musiikkiopisto:

Musiikkiopisto on ollut koko korona-ajan täydessä toiminnassa, rakennukset eivät ole olleet tyhjillään. Joku oppilaiden ikäryhmä on ollut aina lähiopetuksessa ja opettajat etäopettivat musiikkiopistolta käsin. Tehostettu siivous on nostanut hieman ylläpitokuluja.

Liikuntapalvelut:

Koronarajoituksista johtuen liikuntapalvelut olivat suljettuna 5,5 kk vuonna 2020.

Uimahalli:

Uimahallin kävijämäärä oli 260 325 kävijää vuonna 2019 ja 129 976 kävijää vuonna 2020. Koronasulkujen aikana on toteutettu kaikki uimahallia koskevat tarvittavat huoltotyöt.

Jäähalli:

Jäähallin käyttötunnit olivat 5 264 h vuonna 2019 ja 4 690 h vuonna 2020. Koronasulkujen aikana on toteutettu kaikki jäähallia koskevat tarvittavat huoltotyöt.

Piirosen liikuntakeskus:

Piirosen liikuntakeskuksen käyttötunnit olivat 11 795 vuonna 2019 ja 9 361 vuonna 2020. Koronastasulkujen aikana on toteutettu kaikki Piirosen liikuntakeskusta koskevat tarvittavat huoltotyöt.

Koulujen ja päiväkotien liikuntasalit:

Koulujen ja päiväkotien liikuntasalien käyttötunnit olivat 26 014 h vuonna 2019 ja 18 031 h vuonna 2020. Koronasta sulkujen aikana on toteutettu kaikki koulujen ja päiväkotien liikuntasaleja koskevat tarvittavat huoltotyöt.

Muut liikuntapaikat:

Kentät ja alueet olivat pääosin avoinna 2020. Koronastasulkujen aikana on toteutettu kaikki kenttiä ja alueita koskevat tarvittavat huoltotyöt. Kaikkien varattavien liikuntapaikkojen (TIMMI-tilanvarausjärjestelmä) käyttötunnit olivat 71 000 h vuonna 2019 ja 54 000 h vuonna 2020.

Ylläpitokulut

Koronasta johtuen on selkeästi nähtävillä sähkön ja veden kulutuksessa laskua liikuntalaitosten osalta. Piirosen liikuntakeskuksen osalta on huomioitava, että se on sisäilmatyökohde ja talotekniikka on ollut koko ajan päällä. Lämmitystiedot ei ole sääkorjattuja ja vuosien vertailussa on myös otettava huomioon erilaiset sääolosuhteet kunakin vuonna (esim. kovat pakkastalvet).

Ylläpitokulujen muutos:

Vuosi	2019	2020	erotus
Uimahalli	403 644	360 572	-43 072
Piirosen	110 673	107 800	-2 873
Liikuntahalli	46929	43166	-3 764

Jäähallin tiedot eivät valitettavasti ole vertailukelpoisia, koska harjoitushallin kuluja on kirjattu jäähallin koodille.

Puhtaanapitokulut

Jatsi oy on laskuttanut puhtaanapitopalveluista kaupunkia seuraavasti:

Vuosi	2019	2020	erotus
Uimahalli	184 839	126 610	- 58 229
Piironen	64 186	43 161	- 21 025
Jäähalli	87 745	74 932	- 12 813
Liikuntahalli	71 442	50 702	- 20 740

Huomioitava, että puhtaanapitokustannuksiin vaikuttaa kuitenkin lisäävästi korona-ajan tehostettu siivous ja myös vuosittaiset lisäsiivoukset esim. tapahtumien johdosta.

4.4. Kaupunkikehityksen palvelualue

Kuva Heini Liimatainen, tyhjä kävelykatu ja korona-aikaiset ohjeet alueen käyttäjille

Yhtenä kaupungin talouden tulonlähteenä ovat kaupungin kehittymisen ansiosta merkittävät maanmyyntituotot ja maankäyttökorvaukset, joiden onnistuminen on vuosittain kiinni kaupunkikehityksen palvelualueen onnistumisesta. Kokonaisuutena arvioiden palvelualue on onnistunut hyvin. Myös tavoitteita on viimeisinä vuosina korjattu realistisemmiksi.

Palvelualue on raportoinut yhtenä onnistumisena ja nopeasti edenneenä Lepola IV- asemakaavan. Toisaalta tilinpäätöksen investointiosassa kunnallistekniikan rakentamisen osalta Lepola IV todetaan viivästyneen valituksen vuoksi. Tarkastuslautakunnan selvityksessä on osoittautunut, että "valitus" on ollut virheellinen termi, eikä valitusta löydy hallinto-oikeudesta. Maankäyttö- ja rakennuslain nojalla tehtävillä valituksilla on merkittäviä vaikutuksia kaavoitusprosessissa, ja niiden oikeutuksista ja perusteista käydään yhteiskunnallista keskustelua. Valituksella on myös negatiivinen sivumerkitys. Tarkastuslautakunta ilmaiseekin huolensa tällaisesta epätarkasta termien käytöstä palvelualueella, joka käsittelee myös aidosti kaavahankkeita viivästyttäviä oikeusprosesseja.

Elinkeinopalveluiden osalta on raportoitu yritystonttien myynnit ja vuokraamiset. Lautakunnan saaman selvityksen perusteella vuokratontit sisältävät lunastuspykälän, joka mahdollistaa tontin vuokraamisen

jälkeen tontin siirtämisen omistustontiksi. Yritystonttien luovutuksessa yhteismäärä on merkityksellinen, koska se liittyy yritystoiminnan mahdollisuuksien edistämiseen puhtaan maanmyyntitulon maksimoinnin sijaan. Mikäli (yritys)tontti ensin vuokrataan ja sitten lunastetaan (myydään), tulee sama tontti raportoitua kahdesti ilman, että yritystonttitarjonta kasvaa “kahdesti”. Valtuuston hyväksymässä maapoliittisessa ohjelmassa ei oteta erikseen kantaa vuokratonttien lunastusehtoihin taikka lunastusmahdollisuuteen ylipäätään.

Tarkastuslautakunnan ehdotukset:

Lautakunnan näkemyksen mukaan maapoliittista ohjelmaa voisi päivittää siten, että siinä ilmaistaisiin valtuuston tahto lunastusehtojen osalta suuntaan taikka toiseen.

Yhdyskuntasuunnittelussa kiinteistötoimituksia ja tonttijakoja tehtiin 60 % edellisvuotta enemmän. Toimintatuotot ylittävät budjetoidun, mutta palvelu ruuhkautui ja työmäärä on todennäköisesti kuormittanut työntekijöitä.

Kaupunkikehityksen palvelualueen kommentti

Asuntorakentajat haluavat ostaa tontin, eivätkö he sen enempää yksityiset kuin rakentajatkaan lähde hankkeeseen mukaan, mikäli vaihtoehtona on vain tontin vuokraus. Ennen kaikkea tämä johtuu siitä, että pääoman kustannus on toimijoille olennaisesti pienempi kuin vuokratontin tuottovaatimus. Tontin vuokraaminen tulee kyseeseen käytännössä niissä tilanteissa, kun toimijalla ei ole mahdollisuuksia saada lainaa tai sitoa pääomia maahan. Siten tontin vuokraaminen kiinnostaa käytännössä vain yritystontin ostajia ja siinäkin sellaisia yrityksiä, joilla pääomien saanti on syystä taikka toisesta vaikeaa. Tontin vuokraaminen ilman lunastuspykälää on myöskin haastavaa, sillä kaikki toimijat pyrkivät vakavaraiseen asemaan ja siihen, että heillä on itsellään mahdollisuus saada pääomia, ja mm. tontin lunastuslausekkeen avulla pienentää kiinteitä kulujaan. Vuokratontin lunastuksia ei tehdä mittavassa määrin, mistä johtuen asian mittakaava on pieni. Maapoliittisen ohjelman päivityksen yhteydessä on mahdollista päivittää tontin vuokrasopimusmalli muutoinkin, joten ehdotus on sinänsä kannattava – joskin nykytilanne lunastuslausekkeen osalta on tarkoituksenmukainen.

Kiinteistötoimitusten ja tonttijakojen osalta tilanne on edelleen kovin kuormittunut, eikä siihen helpotusta ole tuonut se, että vuosien 2020–2021 aikana neljä yksikön seitsemästä työntekijästä on siirtynyt pois kaupungin palveluksesta, eikä yhtään näistä ole toistaiseksi täytetty, osin rekrytointivaikeuksien vuoksi ja osin säästöohjelmassa lykättyjen rekrytointien vuoksi.

Tavoite: Järvenpää on Keski-Uudenmaan vetovoimaisin kaupunkikeskus:

-Vetää uusia asukkaita

-Vetää/syntyä uusia yrityksiä

Tarkastuslautakunnan arvio toteumasta: Kuten tilinpäätöksen toimintakertomuksesta ilmenee, asukkaiden vetovoiman suhteen tavoitteessa on onnistuttu hyvin. Yritysten osalta palvelualue ei ole raportoinut mitään uusien yritysten syntymisen osalta. Koronan vuoksi suuren osan vuodesta oli voimassa erityinen konkurssisuoja, joka on vaikuttanut yrityskannan muutoksiin, mahdollisesti myös uusien yritysten syntymiseen. Yrityskannan seuraaminen on tärkeä kaupunkikeskuksen vetovoiman mittari, jota tulee seurata tarkemmin. Koronan erityisvaikutuksia olisi voitu arvioida sanallisesti, mikäli siitä aiheutuu merkittävää poikkeamaa normaalista.

Tarkastuslautakunnan ehdotukset: Uusien yritysten osalta seurataan ja raportoidaan numeerisia mittareita yhtä lailla kuin asukaslukuakin seurataan

Kaupunkikehityksen palvelualueen kommentti

Järvenpään kaupunki seuraa jatkuvasti uusien yritysten syntymistä sekä myös lopettaneita yrityksiä kvartaaleittain. Näiden välinen suhde muodostaa yrityskannan nettomäärän kasvun tai laskun, joka on Järvenpäässä ollut lähes poikkeuksetta positiivinen. Vuoden 2020 tilastoissa Järvenpäähän perustettiin 269 uutta yritystä 241 lopettaessa toimintansa. Lopettaneiden osalta emme tilastoi erikseen lopettamisen syitä. Alueellisesti kokoamme vastaavat tilastot myös Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskus Oy:n (www.keuke.fi) sivuille kaikista seitsemästä jäsenkunnasta, joka mahdollistaa näiden tietojen vertailun myös eri kuntien kesken. Kiinnitämme ehdottomasti jatkossa entistä enemmän huomiota näiden lukujen laajempaan raportointiin ja viestintään.

Kuva Antti Taavila, moottorisahalla puun kanton veistetyt kasvot

Tavoite: Resurssiviisauden tiekartta ohjaa toimintaa, valintoja ja päätöksentekoa

Tarkastuslautakunnan arvio toteumasta: Keinona resurssiviisauden tiekartan ohjaukseen on vuodelle 2020 asetettu “Valittujen toimenpiteiden aloittaminen”. Palvelualue on raportoinut toimintakertomuksessa “Työ on aloitettu suunnitellussa aikataulussa Kaukessa, ja etenee myös muilla palvelualueilla (työpajavaihe menossa).” Tarkastuslautakunta tulkitsee tilannetta siten, että työpajavaiheessa ei vielä ole valittu toimenpiteitä saatikka aloitettu valittuja toimenpiteitä, eikä täten yhdy palvelualueen arvioon toteumasta.

Tarkastuslautakunnan ehdotukset: Tavoitteen raportointia kehitetään tarkemmaksi. Esimerkiksi palvelualueilla ja tytäryhtiöissä laaditaan toimialakohtaiset toteutussuunnitelmat resurssiviisauden tiekartan toteuttamiseksi ja integroidaan resurssiviisaustavoitteiden seuranta osaksi kaupungin raportointiprosesseja.

Kaupunkikehityksen palvelualueen kommentti

Toteutussuunnitelmista on nyt valmistunut Kaupunkikehityksen ja Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueiden sekä Konsernipalveluiden toteutussuunnitelmat. Hyvinvoinnin palvelualueen sekä

Mestari toiminnan toteutussuunnitelmien valmistelu on jo pitkällä ja saatetaan valmiiksi 2021 aikana. Ateria- ja siivouspalveluiden osalta selvitetään toimeenpanoa uuden toimijan kanssa.

Keväällä 2021 laadittiin ensimmäinen Resurssiviisauden seurantaraportti, kun tiekartta oli ollut voimassa ensimmäisen täyden vuoden. Tällöin kaupunkikehityksen toimenpiteistä 83 % oli aloitettu ja vähintään esiselvitysvaiheessa.

Seurantaraportti tullaan jatkossa laatimaan vuosittain. Seurantaraportti kokoaa toimenpiteiden etenemisen kuluneen vuoden aikana ja perustuu palvelualueiden ja tytäryhtiöiden toteutussuunnitelmien seurantatietoon. Lisäksi kehitetään digitaalista Ympäristövahti-seurantapalvelua, joka mahdollistaa jatkossa toimenpiteiden etenemisen seurannan jatkuvasti vuoden aikana (hanke saanut YM:n avustusta 2020–2021).

Kaupungin tilinpäätöksen yhteydessä resurssiviisauden osalta raportoidaan kaupunkistrategiassa määritellyt seurantamittarit sekä sanallinen kuvaus ympäristöasioiden edistämisestä, sisältäen keskeiset resurssiviisauden tiekarttaan liittyvät toimet.

Sitovat taloustavoitteet: Käyttöomaisuuden myyntivoittotavoite on 80 % investointiohjelmassa esitetystä maanmyyntipotentialista. Sitovuustason tavoitteeseen sisältyvien sopimus ja maankäyttökorvausten osuus tavoitteesta on kaudella yhteensä 6,5 miljoonaa euroa.

Tarkastuslautakunnan arvio toteumasta: Tavoitteet on ylitetty maanmyynnissä ja maankäyttökorvauksissa.

Korjausvelka

Kaupunkikehityksen palvelualueen vastaus arviointikertomukseen 2019:

“Kokonaisuutena kuitenkin TA 2020-23 välillä korjausvelan vähentyminen tulee näkymään hankkeiden valmistumisen myötä tarkastelujaksolla 2019–2030, jos infran investointiohjelman ei tehdä muutoksia suunnitelmakaudella ja korjausrakentamisen kustannukset eivät nouse huomattavasti. Valtuuston tavoitteita tulee siis seurata pidemmän aikavälin toteutumalla. Vuosittainen vaihtelu on suurta myös edellä mainitusta jaksotuksesta johtuen.”

Vastaus ei vastaa siihen mitä on kysytty eli miksi korjausvelka ei ole lyhentynyt eikä valtuuston asettamia tavoitteita ole saavutettu. Se ei myöskään kerro korjausvelan määrää, saati sitä, väheneekö velka vai kasvaa. Vastaus on ylimalkainen, vaikka asiaa onkin myöhemmin tilinpäätöksessä selvitetty lisää.

Huomattava osa Järvenpään kaupungin ja Järvenpään Veden katu- ja vesihuollonverkostosta on peruskorjauksen tarpeessa, ja infran korjausvelkaa on kertynyt kaupungille arvioiden mukaan yli 25 miljoonaa euroa.

Katujen peruskorjaukseen oli taloussuunnitelman investointiosassa 2020 varattu 1,5 miljoonaa euroa, josta Järvenpään veden investointiosuus on 600 000 euroa.

Korjausvelan vähentämiseen panostamisesta huolimatta, maarakennuskustannusindeksillä tarkastettua korjausvelan määrää ei olla saatu pienennettyä lähes lainkaan.

Korjausvelan määrän kehitys jää epäselväksi, mutta kaupungin vuoden 2019 tilinpäätöksessä infrastruktuurin korjausvelan määrä vuoden 2019 lopussa on arviolta 26 M€ (maarakennuskustannusindeksillä tarkistettuna) ja vuoden 2020 tilinpäätöksessä infrastruktuurin korjausvelan määrä vuoden 2020 lopussa oli arviolta 23,1 miljoonaa euroa (korjausvelan määrä vuoden 2016 hintatasossa).

Korjausvelan määrälle on asetettu kaupunginvaltuuston päätöksellä 11.11.2019 hyväksytyssä Resurssiviisas Järvenpää –tiekartta työssä tavoite. Tavoitteena on, että infran korjausvelan määrä laskee 18 miljoonaan vuoteen 2030 mennessä.

Tarkastuslautakunnan ehdotukset: Infran korjausvelan määrä on strategisesti tärkeä mittari, jota pitäisi voida seurata säännöllisesti ja helposti sekä antaa vertailukelpoisempaa tietoa peruskorjattavista kohteista sekä korjausvelan kehityksestä.

Kaupunkikehityksen palvelualueen kommentti

Korjausvelan määrää arvioidaan vuoden 2017 alussa päivitettyyn laskentaan, joka pohjautuu vuoden 2017 alussa päivitettyyn laskentaan (2016 lopussa korjausvelka noin 26,4 milj. euroa) korjausvelan määrä vuoden 2018 lopussa on arvioitu olevan noin 25,2 miljoonaa euroa.

Laskennallisesti on arvioitu korjausvelkaa kertyvän vuositason seuraavan 20 vuoden aikana noin 0,9 miljoonaa euroa. Lähtökohtaisesti tätä suuremman summan investoiminen katujen peruskorjaukseen vähentää korjausvelan kokonaismäärää.

Korjausvelan määrä on saatu laskuun, sillä vuosina 2017–2018 toteutuviin kaupungin kärkihankkeisiin on sisällynyt myös katuverkon ja vesihuoltoverkoston peruskorjausta. Pelkällä katujen peruskorjaukseen 2017–2018 investoidulla 1 milj. vuositason korjausvelan lasku olisi ollut tarkasteluvälillä vain noin 0,2 milj. euroa.

Vuonna 2019 arvioi korjausvelan määrästä oli 24,1M€, joten se väheni vuoteen 2018 verrattuna 1,4 M€. Lukuun on lisätty päällystystöitä 0,4 M€ sekä peruskorjauskohteita, joista suurimmat ovat Wärtsilän teollisuusalueen kadut ja kts. kuvankaappaus taulukosta. Joten vuoden 2019 peruskorjaustavoitteeseen päästiin asetettujen tavoitteiden mukaisesti, joten tuota kysymystä miksi tavoitteisiin ei päästy en ymmärrä. Luku 26 M€ voi olla edellisen toimintakertomuksen pohjalta jäänyt virhesumma. Virheen syntymiseen on voinut vaikuttaa useat henkilöstövaihdokset vuoden 2019 lopulla kaupunkitekniikan johdossa ja myös kahden laskennasta vastaavan henkilön poistussa kaupungin palveluksesta ja täten toimintakertomukseen jäänyt vanha tieto.

Kuten jo tarkastuslautakunnalle annetussa selvityksessä todettiin, useampivuotisten hankkeiden tuloutusten jaksotukset voivat kuitenkin vaikuttaa peruskorjauskulujen tuloutuksen osalta siihen, ettei kaikkina vuosina päästä tavoitteeseen ja vastaavasti seuraavana tavoitteet ylitetään. Pelkkä 900 t€ varaus ei myöskään lyhennä korjausvelkaa juurikaan, vaan talousarvioissa tulee varautua laajempiin korjaushankkeisiin, jotta korjausvelkaa saadaan vähennettyä tehokkaasti tavoitteen mukaan. Peruskorjausvelkaa tulee myös lisää joka vuosi katujen ikääntyessä.

Katuverkon osalta seuraamme myös vuositason kehitystä, jotta tavoitteeseen voidaan päästä. Määrärahojen suuruus vaikuttaa siihen, miten tavoitteeseen päästään.

4.4.1. Järvenpään Vesi

Järvenpään Veden **sitovaa toimintakatetavoitetta** ei saavutettu (tulos jäi 0.8% talousarviota heikommaksi). Koronan aiheuttama vesimäärien vähentyminen julkisissa tiloissa on vastaavasti säästönä Järvenpään kaupungin vesimaksumenoissa.

Kuva Maaria Liimatainen ja Pinja Rosendahl, hyppy vesilammikkoon keltaisissa kumisaappaissa

Vesi- ja jätevesiverkoston **sitova tavoite** oli mittaamattoman talousveden ja jätevesiverkoston hulevesien vähentäminen, mikä toteutui osittain. Sateinen vuosi on lisännyt jätevesiverkoston vuotomäärää merkittävästi, vesijohdon vuotovesimäärä oli tavanomaisella tasolla.

Sateet lisäsivät jäteveden toimittamisesta aiheutuneita menoja arvioitua enemmän, laskutettava kuutiomäärä nousi vuodesta 2019 noin 300 000 m³, josta vuotovesimäärän osuus oli noin 250 000 m³. Viime kesän rankkasade osoitti, että kaupungin keskusta-alueella oleva jätevesiverkko on tulvatilanteissa kapasiteetiltaan maksimissa.

Investointien tavoitteet ja toteutuma: Järvenpään Veden toiminnassa investointien määräraha ylittyi Lepola IV hankkeen seurauksena.

Tarkastuslautakunnan esittämä toimintakäytäntö:

Teknisten verkostojen ja vesihuollon toimintavarmuus turvataan muuttuvissa ilmasto-olosuhteissa. Luonnonmukaisella hulevesien hallinnalla varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja kasvavaan tulvariskiä.

Järvenpään veden kommentti

Vesihuollon verkostojen toimintavarmuutta huomioidaan jatkuvalla riskienarvioinnilla. Toimintavarmuus huomioidaan suunnittelukohteiden suunnittelussa ja investointikohteiden rakentamisessa. Investointikohteiden suunnittelussa huomioidaan ko. kohteen läheisyydessä käytössä oleva rakennettu vesihuolto ja sille suunnitellaan tarpeen mukaan korjaus- ja uusimissuunnitelmat, joita toteutetaan uuden investointikohteen rakentamisen yhteydessä. Näitä kohteita oli esim. vuoden 2020 aikana Wärtsilän alueella, Mannilantiellä, Helsingintiellä jne. Näiden lisäksi tehdään erillistä vesihuollon saneeraussuunnittelua ja kohteiden rakentamista. Järvenpään Veden kohteina oli vuonna 2020 mm. Leppätien alueen vesihuollon uudistamista, vesitornin betonipintojen uusiminen (rappaus sääsuojaksi) ja jätevesipumppaamon saneeraus Haarajoella, lisäksi on tehty pienimuotoisempia verkostosaneerauksia.

Vuoden 2021 aikana Järvenpään Vesi teki jätevesiverkoston mallinnuksen. Mallinnuksessa jätevesiverkoston tilannetta tutkitaan normaalitilanteen ja rankkasateen aikana. Mallinnuksesta on nähtävänä jätevesiverkoston pullonkaulat ja verkoston kapasiteetti. Näiden mukaan voidaan ohjata suunnittelua ja investointeja verkoston ongelmakohtiin tilanteen parantamiseksi.

Hulevesien hallinta on ollut jo useita vuosia varautumisessa mukana, kun alueellisia hulevesialtaita on rakennettu huleveden viivyttämistä varten (mm. Lepolan alueella ja Wärtsilän alueella). Kaavoituksen ohjeissa on myös tonttikohtaisia huleveden viivytyismääräyksiä ja suunnittelussa hulevesien viivyttäminen huomioidaan aina.

5. Henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä Henkilöstökertomus

Henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa vuonna 2020. Suunnitelman painopiste on tasa-arvolain mukainen sukupuolten välinen tasa-arvo sekä tavoitteellisen yhdenvertaisuuden edistäminen yhdenvertaisuuslain mukaisesti.

THL:n ohjeistuksessa tasa-arvolaki kattaa sukupuolen moninaisuuden tarkoittaen sitä, ettei tasa-arvoa tule tarkastella suppeasti vain naisten ja miesten yhtäläisen aseman ja oikeuksien näkökulmasta. Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen edellyttää tasa-arvoa sekä eri sukupuolten välillä että samaa sukupuolta olevien kesken. Laki velvoittaa lisäksi viranomaisia, työnantajia ja koulutuksen järjestäjiä ennaltaehkäisemään syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Suunnitelmassa koulutus mainitaan ainoastaan esihenkilöille suunnattuna koulutuksena moninaisuuden johtamisessa ja tasavertaisuus- ja yhdenvertaisuusasioissa, kun koulutuksen tarve koskee henkilöstöä laajemmin. Osaamistarve voi tulla esiin mm. Henkilöstön välisissä vuorovaikutustilanteissa tai asiakastyössä.

Kuntaliiton julkaisusarja 2/2018 todetaan, että: *“Mitä laajemmin henkilöstö edustaa eri väestöryhmiä, sitä helpommin se auttaa myös havaitsemaan mahdollisia palvelupolun aukkoja. Mitä paremmin henkilöstö tuntee yhdenvertaisuuden edistämismahdollisuudet ja syrjinnän kiellon sekä välttää loukkaavaa puhetapaa, sitä enemmän tämä heijastuu myös suhteessa asiakkaisiin.”*

Suunnitelman tulee pohjautua arviointiin ja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tulee asettaa selkeät tavoitteet ja arviointikriteerit.

Anonyymi rekrytointi on lisääntyvässä määrin käyttöön otettu keino ehkäistä sukupuoleen, syntyperään tai muihin mahdollisesti eriarvoisuutta herättäviin tekijöihin liittyvää syrjintää. Järvenpäässä sitä on käytetty lastenhoitajien massahakuun ja suunnitelman mukaan vuosittain toteutetaan 1–2 anonyymia rekrytointia.

Tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö

- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa tulisi päivittää, jotta siinä tulisi riittävässä laajuudessa käsitellyksi tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset myös sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen osalta sekä asettaa konkreettiset tavoitteet toiminnalle.
- Henkilöstöhallinnolle esitetään arvioitavaksi, voitaisiinko Järvenpäässä siirtyä pääosin anonyymiin rekrytointiin.

Konsernipalvelujen kommentti

Kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa päivitettäessä huomioidaan tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö konkreettisista tavoitteista. Kaupunki on käyttänyt muutamia anonyymeja rekrytointeja ja arvioimme mahdollisuudet laajentaa käytäntöä.

Henkilöstökertomuksen sisältö on huolellisesti koottu ja siinä kuvataan monipuolisesti keinoja, joilla työtyytyväisyyttä ja hyvinvointia on edistetty. Työterveyspalvelujen laajentaminen koskemaan myös sairaanhoitoa parantaa työntekijöiden sairaanhoidon saatavuutta ja parhailaan lyhentää poissaoloja merkittävästi. Korona-ohjeiden vuoksi kynnys lyhyisiin poissaoloihin on ohjeen mukaisesti matala, mikä selittääkin kasvun lyhyissä sairauspoissaoloissa. Erityisesti etätyöskentelyyn siirtyneiden työntekijöiden työolot ja -ilmapiiri ovat muuttuneet. Heidän työhyvinvointinsa seuraamista voidaan pitää tärkeänä. Etätyöskentely sopii erilaisiin työtehtäviin ja eri työntekijöille vaihtelevasti, etätyön tuleekin jatkossa olla

mahdollisuus, ei velvollisuus. Myös henkilöstön edustajien mukaan otto toiminnan valmisteluun ja yhteistoiminta kokonaisuutena on parantunut viime vuosien aikana.

6. Katsaus ylikunnallisiin toimijoihin

Järvenpää kuuluu useampaan ylikunnalliseen kuntayhtymään. Tällaisia ovat mm. Eteva-kuntayhtymä, Keusote, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ja Keski-Uudenmaan ympäristökeskus.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus vastaa ympäristöterveydenhuollosta ja sen osana eläinlääkäritoiminnasta.

Valvontaeläinlääkärin resurssin maksaa valtio, vaikka toimintaa toteutetaan kunnille. Resurssi riittää tällä hetkellä saatujen ilmoitusten tarkastamiseen. Suunnitelmallinen valvonta toteutetaan lähinnä saatujen ilmoitusten perusteella. Valvonnan kohteita ovat mm. hevostallit, koirahoitolat ja eläinkaupat. Ilmoitusten perusteella tehtävissä tarkastuksissa tulee usein esiin myös lastensuojelun tai sosiaalityön tarvetta ja yksin tehtävässä tarkastamisessa on välillä myös työsuojelullisia haasteita. Eläinsuojelun näkökulmasta olisi hyödyllistä, jos harkinnanvaraista toimeentulotukea voisi saada myös lemmikin välttämättömään sairaushoitoon tai lopettamiseen.

Eläinlääkintähuoltolain mukaista eläinlääkäritoimintaa toteutetaan Ympäristökeskuksen toimesta Järvenpäässä, Tuusulassa, Keravalla ja Nurmijärvellä. Mäntsälän eläinlääkäriresurssi ostetaan Helsingistä. Eläinlääkäritoiminta ei voi kilpailla kaupallisen eläinlääkäritoiminnan kanssa, sen vuoksi kunnaneläinlääkäri toteuttaa vain rajoitetusti peruseläinlääkäritoimintaa. Päivystyksellinen toiminta on ympärivuorokautista ja päivystyksessä tarvittava resurssi tuotetaan ostopalveluna.

Maakuntauudistuksen yhteydessä ympäristöterveydenhuolto tulee siirtymään joko maakuntiin tai sitten palvelu valtiollistetaan.

Kuva Jussi Salonen, "Tuusulalainen Järvenpäässä" Poikkien kiertoliittymän kaislat yövalossa

7. Arviointikertomuksen käsittelyprosessi ja tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle

Tarkastuslautakunta suosittelee seuraavaa arviointikertomuksen käsittelyprosessia:

1. Arviointikertomuksen esittely valtuustolle 21.6.2021.
2. Arviointikertomuksen hallituskäsittely viimeistään elokuussa 2021, jossa tarkastuslautakunnan toimenpidepyynnöt annetaan hallintokunnille.
3. Selvitys- ja vastauspyyntöjä koskevien asioiden virkamies- tai lautakuntakäsittely
4. Selvitykset kaupunginhallitukselle viimeistään lokakuun 2021 loppuun mennessä vastineiden käsittelyä varten.

5. Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheutta, marraskuun 2021 kokoukseen. Vastineet tulee toimittaa tarkastuslautakunnalle tiedoksi ennen valtuustokäsittelyä.
6. Arviointikertomusta voidaan käsitellä myös valtuuston syksyn seminaarissa yhdessä talousarviokeskustelun kanssa.
7. Valtuusto käsittelee huomioiden ja vastineiden vaikutusta vuoden 2022 talousarvioon.

8. Vakuudeksi

Järvenpäässä 25.5.2021

Heini Liimatainen
Puheenjohtaja

Kaija Tuuri
Varapuheenjohtaja

Päivi Haapala

Satu Haaparanta

Jarmo Mäkinen

Tuula Piensoho

Risto Salovaara

Antti Taavila

Tommi Vainikainen

Mirja Vakkuri

Ari Åberg